

Nr 181

Kungl. Maj:ts proposition med förslag om skatteregler för aktiefonder, m. m.; given den 25 oktober 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G. E. STRÅNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag om beskattningsregler för aktiefonder. Förslaget innebär att aktiefond skall anses som särskilt skatteobjekt vid inkomsttaxeringen. Vid den statliga beskattningen skall samma skattesats gälla för aktiefond som för aktiebolag, dvs. 40 %. Avkastningen på aktiefonds värdepappersinnehav skall beskattas som inkomst av kapital och vinst vid avyttring av värdepapper enligt realisationsvinstbestämmelserna. De belopp som fonden delar ut till sina andelsägare föreslås vara avdragsgilla för fonden.

1 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom förordnas i fråga om kommunalskattelagen (1928: 370) dels att 38 § 1 mom., punkt 2 av anvisningarna till 28 § samt punkt 3 av anvisningarna till 38 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i 53 § skall införas ett nytt moment, 5 mom., av nedan angivna lydelse,

dels att till anvisningarna till 38 § skall införas en ny punkt, punkt 7, och till anvisningarna till 39 § en ny punkt, punkt 4, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 §

1 m o m.¹ Till i n t ä k t av kapital räknas:
ränta å obligationer och å utlånade eller i bank eller annorstädes insatta medel,

utdelning å svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar samt å andelar i utländska bolag, så ock

utdelning å svenska aktier och andelar i svenska *aktiefonder* och ekonomiska föreningar samt å andelar i utländska bolag *och aktiefonder*, så ock

intäkt genom överlåtelse av rätt till utdelning å aktier eller andelar, som nyss sagts, där ej aktierna eller andelarna samtidigt överlåtits, allt såvitt icke intäkten är att hänföra till intäkt av rörelse.

För den, som genom köp, byte eller därmed jämförligt avtal förvärvat rätt till utdelning å svensk aktie eller å andel i svensk ekonomisk förening eller i utländskt bolag, skall såsom intäkt upptagas endast det belopp, varmed utdelningen eller, om förvärvaren i sin tur överlätit rätten till utdelning, den därvid erhållna valutan överstigit det vid förvärvet utgivna vederlaget för rätten till utdelning.

För den, som genom köp, byte eller därmed jämförligt avtal förvärvat rätt till utdelning å svensk aktie eller å andel i svensk *aktiefond* eller ekonomisk förening eller i utländskt bolag *eller utländsk aktiefond*, skall såsom intäkt upptagas endast det belopp, varmed utdelningen eller, om förvärvaren i sin tur överlätit rätten till utdelning, den därvid erhållna valutan överstigit det vid förvärvet utgivna vederlaget för rätten till utdelning.

Såsom utdelning från svensk ekonomisk förening anses jämväl vad som vid föreningens upplösning utskiftats till medlem utöver inbetald insats, dock att vid upplösning genom fusion, som i 28 § 3 mom. andra stycket avses, såsom utdelning i intet fall skall anses större belopp än som motsvarar vad medlemmen erhållit kontant eller eljest i annat än andelar i den övertagande föreningen.

¹ Senaste lydelse 1957: 72.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

53 §

5 m o m. Aktiefond taxeras för inkomst av tillgångar som ingå i fonden.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar

till 28 §

2. Ränteintäkt samt utdelning å aktier, *banklotter* och andelar i ekonomiska föreningar är i allmänhet att räkna som intäkt av förvärvskällan kapital.

2. Ränteintäkt samt utdelning å aktier och andelar i *aktiefonder* och ekonomiska föreningar är i allmänhet att räkna som intäkt av förvärvskällan kapital.

Emellanåt skall dock ränteintäkt hänföras till intäkt av rörelse, nämligen då det kapital, varav intäkten flutit, är att anse som tillhörande rörelsen. Detta kan vara fallet, även om kapitalet icke för tillfället användes i rörelsen, ifall det blott står till disposition för dylik användning. Kapital, som icke är avsett att tagas i bruk för rörelsen utan hålles därifrån avskilt, är däremot icke att anse såsom tillhörande rörelsen. I följd härav får i regel ränteintäkt, som uppbäres av aktiebolag och andra juridiska personer, som driva rörelse, anses utgöra intäkt av rörelse.

I bank- och annan penningrörelse ävensom försäkringsrörelse är utdelning å aktier, *banklotter* och andelar i ekonomiska föreningar att räkna som intäkt i rörelsen.

I bank- och annan penningrörelse ävensom försäkringsrörelse är utdelning å aktier och andelar i *aktiefonder* och ekonomiska föreningar att räkna som intäkt i rörelsen.

till 38 §

3.² Beträffande avkastning av svenska aktier är huvudregeln att, där ej utdelningen utgör intäkt av rörelse, densamma upptages såsom intäkt av kapital för den som var ägare av kupongen eller eljest hade rätt till utdelningen, när denna blev tillgänglig för lyftning.

I det normala fallet, då ägaren av aktien också haft rätt till utdelningen, skall alltså den som var ägare av aktien, när utdelningen blev tillgänglig för lyftning, upptaga denna såsom intäkt. Om aktien innehafts längre eller kortare tid, är härvid utan betydelse.

Har, då svensk aktie överlåtits, överlåtaren behållit en eller flera av kupongerna eller eljest för längre eller kortare tid förbehållit sig rätten att lyfta utdelningen, och tillkom denna rätt alltjämt överlåtaren då utdelningen blev tillgänglig för lyftning, skall utdelningen oavkortad räknas såsom intäkt för denne.

Innehade den, som genom arv, testamente, gåva eller likartat fång förvärvat rätt till utdelning å svensk aktie utan att tillika förvärva aktien, denna rätt när utdelningen blev tillgänglig för lyftning, skall såsom intäkt för honom upptagas utdelningen i sin helhet.

Har däremot rätten till utdelning å svensk aktie genom köp, byte

² Senaste lydelse 1943: 45.

Nuvarande lydelse

eller därmed jämförligt avtal överlåtits utan samband med överlåtelse av aktien, bliva, såsom framgår av 38 § 1 mom., särskilda regler tillämpliga. Därest i sådant fall fråga uppkommer om avdrag för vederlag som utgivits för förvärv av rätt till utdelning vid mer än ett utdelningstillfälle, skall vederlaget anses belöpa på de olika utdelningsposterna enligt fördelning å dessa med hänsyn till periodens längd och under iakttagande att, i den mån på viss utdelningspost belöpande vederlag ej kunnat utnyttjas såsom avdrag från denna, det återstående beloppet må avräknas å närmast följande utdelningspost eller utdelningsposter. Avser förvärvet rätt till utdelning under obestämd tid, bör, om ej särskilda skäl föranleda till annat, vederlaget avräknas under en period av tio år.

Vad som gäller utdelning å svensk aktie skall äga motsvarande tillämpning beträffande utdelning å andel i svensk ekonomisk förening samt aktie eller annan andel i utländskt bolag.

Föreslagen lydelse

Vad som gäller utdelning å svensk aktie skall äga motsvarande tillämpning beträffande utdelning å andel i svensk aktiefond eller ekonomisk förening, aktie eller annan andel i utländskt bolag eller utländsk aktiefond.

7. Avkastning av tillgångar ingående i aktiefond utgör inkomst av kapital för fonden.

till 39 §

4. Aktiefond får göra avdrag för utdelning å andel i fonden såsom för ränta å gäld. Avdraget skall anses belöpa på det räkenskapsår vartill utdelningen hänför sig även om utdelningen utbetalas till andelsägarna först under därpå följande räkenskapsår.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. I samband med lagens ikraftträdande skall iakttas följande.

1. Äldre bestämmelser skall gälla vid 1975 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

2. Äldre bestämmelser skall, såvitt gäller aktiefondsverksamhet som med stöd av övergångsbestämmelserna till aktiefondslagen (1974: 000) får fortsätta efter utgången av år 1974, tillämpas även vid 1976 års taxering och eftertaxering för detta år, såvida det beskattningsår, för vilket taxeringen skall ske, påbörjats före den 1 januari 1975.

3. Aktiefond får vid taxering för det beskattningsår då de nya bestämmelserna första gången skall tillämpas åtnjuta avdrag för belopp, som under beskattningsåret utbetalats i utdelning till andelsägarna på grund av tidigare års verksamhet. Vad nu sagts gäller dock endast utdelade belopp för vilka avdrag tidigare icke åtnjuts vid taxeringen.

4. Övergår enligt övergångsbestämmelserna till aktiefondslagen (1974: 000) förvaltningen av aktiefondsverksamhet till fondbolag, skall någon beskattning icke äga rum på grund av övergången. Tillgång, som vid tiden för övergången ingått i den tidigare bedrivna aktiefondsverksamheten, skall anses ha förvärvats av aktiefonden genom det fång varigenom tillgången förvärvats i den tidigare bedrivna verksamheten.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

dels att 10 § 2 mom. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att till 6 § skall fogas ett nytt moment, 5 mom., av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

5 m o m. Aktiefond taxeras för inkomst av tillgångar som ingå i fonden.

10 §²

2 m o m. Den statliga inkomstskatten utgör:

a) för svenska aktiebolag, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, ekonomiska föreningar som ingå i jordbrukskasserörelsen, svenska försäkringsanstalter som icke äro aktiebolag samt sådana utländska juridiska personer som ej beskattas enligt 1 mom.:

a) för svenska aktiebolag, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, ekonomiska föreningar som ingå i jordbrukskasserörelsen, *svenska aktiefonder*, svenska försäkringsanstalter som icke äro aktiebolag samt sådana utländska juridiska personer som ej beskattas enligt 1 mom.:

fyrtio procent av den beskattningsbara inkomsten, i den mån skatten icke skall beräknas enligt c) här nedan;

b) för andra svenska ekonomiska föreningar än sådana, som ingå i jordbrukskasserörelsen, och sambruksföreningar ävensom för Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och hypoteksföreningar:

trettiotvå procent av den beskattningsbara inkomsten;

c) för livförsäkringsanstalter såvitt angår försäkringsrörelsen:

tio procent av den beskattningsbara inkomsten; samt

d) för andra skattskyldiga än dem som avses i 1 mom. eller under a), b) eller c) här ovan:

femton procent av den beskattningsbara inkomsten.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser skall gälla vid 1975 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år. Äldre bestämmelser skall, såvitt gäller aktiefondsverksamhet som med stöd av övergångsbestämmelserna till aktiefondslagen (1974: 000) får fortsätta efter utgången av år 1974, tillämpas även vid 1976 års taxering och eftertaxering för detta år, såvida det beskattningsår, för vilket taxeringen skall ske, påbörjats före den 1 januari 1975.

¹ Rubrikens lydelse enligt prop. 1974: 132.

² Senaste lydelse 1969: 751.

3 Förslag till

Lag om ändring i kupongskatteförordningen (1970: 624)

Härigenom förordnas i fråga om kupongskatteförordningen (1970: 624)

dels att i 2, 7, 12, 19, 23, 27 och 29 §§ ordet "förordning", om det avser denna förordning, skall bytas ut mot "lag",

dels att rubriken till förordningen samt 1 § skall ha nedan angivna lydelse.

Kupongskattelag

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Kupongskatt erlägges enligt denna *förordning* till staten för utdelning på aktie i svenskt aktiebolag.

Kupongskatt erlägges enligt denna *lag* till staten för utdelning på aktie i svenskt aktiebolag.

Vad i denna lag sägs om aktie i svenskt aktiebolag gäller även andel i svensk aktiefond.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

4 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)¹

Härigenom förordnas i fråga om taxeringslagen (1956: 623)

dels att i 6—8, 10, 16, 23, 61 och 63 §§ samt i punkt 4 av övergångsbestämmelserna ordet "taxeringsassistent" och böjningsformer av detta ord skall bytas ut mot "taxeringsinspektör" i motsvarande form,

dels att 22 § 1 mom., 36 §, 43 § 1 och 2 mom. samt 47 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

1 m o m.² Nedannämnda skattskyldiga äro, där ej annat följer av stadgandet i 3 mom., skyldiga att utan anmaning till ledning för egen taxering avlämna deklaration (s j ä l v d e k l a r a t i o n), nämligen:

1) aktiebolag och ekonomisk förening ävensom sådan stiftelse, fond eller inrättning som har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen,

1) aktiebolag, ekonomisk förening och aktiefond ävensom sådan stiftelse, fond eller inrättning som har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen,

¹ Rubrikens lydelse enligt prop. 1974: 132. Lagen omtryckt 1971: 399.

² Senaste lydelse 1974: 315.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2) annan juridisk person, om dess bruttointäkt av en eller flera förvärvskällor under beskattningsåret uppgått till sammanlagt minst 100 kronor,

3) fysisk person, vilkens bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor under beskattningsåret uppgått, om han varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret och under denna tid icke erlagt sjömansskatt, till sammanlagt minst 4 500 kronor och eljest till sammanlagt minst 100 kronor,

4) fysisk eller juridisk person, vilkens tillgångar av den art, som anges i 3 § 1 mom. lagen om statlig förmögenhetsskatt, vid beskattningsårets utgång haft ett värde överstigande 200 000 kronor eller, såvitt angår sådan juridisk person som avses i 6 § 1 mom. b) nämnda lag, 15 000 kronor, samt

5) fysisk eller juridisk person, för vilken garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst.

Vid bedömandet av fysisk eller juridisk persons deklarationsskyldighet enligt punkterna 2)—4) skall hänsyn icke tagas till sådan inkomst eller förmögenhet, för vilken den fysiska eller juridiska personen icke är skattskyldig enligt kommunalskattelagen, lagen om statlig inkomstskatt eller lagen om statlig förmögenhetsskatt.

Hava makar, som ingått äktenskap före ingången av beskattningsåret och levt tillsammans under större delen därav, var för sig haft inkomst eller förmögenhet, skall vardera makens deklarationsskyldighet bedömas med hänsyn till makarnas och boets sammanlagda inkomst och förmögenhet.

Skall skattskyldig enligt lagen om statlig förmögenhetsskatt taxeras för förmögenhet, som tillhör barn eller annan, skall hänsyn därtill tagas vid deklarationsskyldighetens bedömande.

Vid tillämpning av vad i första stycket vid 3) är stadgat, skall svensk medborgare, som under beskattningsåret tillhört svensk beskickning hos utländsk makt eller lönat svenskt konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning och som på grund av sin tjänst varit bosatt utomlands, anses hava varit bosatt här i riket. Detsamma skall gälla sådana persons make samt barn under 18 år, därest de varit svenska medborgare och bott hos honom. Person, som under beskattningsåret tillhört främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning och som icke varit svensk medborgare, så ock sådan persons make, barn under 18 år och enskilda tjänare, därest de bott hos honom och icke varit svenska medborgare, anses däremot vid tillämpningen av vad i första stycket vid 3) är stadgat icke hava varit här i riket bosatta.

I fråga om deklarationsskyldighet för oskift dödsbo efter skattskyldig, som avlidit under beskattningsåret, skall tillämpas vad som skolat gälla för den avlidne.

36 §

Deklarationsskyldig, från vilken självdeklaration icke inkommit inom föreskriven tid, må anmanas att avgiva självdeklaration.

Är avlämnad självdeklaration icke så upprättad, som i denna lag föreskrives, må den deklarationsskyldige anmanas att inkomma med felande uppgift eller, där deklarationen är i väsentliga avseenden bristfällig, med ny, på behörigt sätt upprättad deklaration.

Nuvarande lydelse

Innan anmaning utfärdas, bör den deklarationsskyldige, om detta kan ske utan olägenhet, på lämpligt sätt erinras om deklarationsskyldigheten.

Föreslagen lydelse

Innan anmaning utfärdas, bör den deklarationsskyldige, om detta kan ske utan olägenhet, på lämpligt sätt erinras om deklarationsskyldigheten. *Sådan erinran erfordras ej om den deklarationsskyldige före den dag då han rätteligen skulle ha lämnat deklARATION tillställts förtryckt deklARATIONSBANKETT eller särskild skrivelse om deklarationsskyldigheten.*

43 §

1 m o m. Envar, som utbekommit utdelning å aktier i svenskt aktiebolag, på vilket lagen (1970: 596) om förenklad aktichantering icke är tillämplig, så ock envar, som här i riket utbekommit

a) utdelning å andelar i svensk ekonomisk förening eller från utländsk juridisk person eller

a) utdelning å andelar i svensk ekonomisk förening, *svensk aktiefond* eller från utländsk juridisk person eller

b) ränta, vilken erlagts mot avlämnande av kupong eller kvitto, å obligation, förlagsbevis eller annan för den allmänna rörelsen avsedd förskrivning,

är skyldig att till ledning för egen taxering vid mottagandet av utdelningen eller räntan avgiva särskild uppgift härom. Lyftes beloppet för annans räkning, och överlämnas ej därvid en av denne avgiven vederbörlig uppgift, skall uppgift i stället avgivas av den, som lyfter beloppet, och därvid uppgivas namn och hemvist å den, för vars räkning beloppet lyftes. Utbekommer någon utdelning eller ränta mot kupong, som han förvärvat utan det värdepapper kupongen tillhör, skall jämväl uppgivas namn och hemvist å den, från vilken kupongen förvärvats.

Uppgift avfattas enligt fastställt formulär och avlämnas till den, som utbetalar utdelning eller ränta. Denne skall tillse att uppgift avlämnas, innan betalning sker.

2 m o m. Med uppgifter, som avgivits enligt 1 mom. och röra utdelning på svenska aktier, skall förfaras enligt *kupongskatteförordningen*.

2 m o m. Med uppgifter, som avgivits enligt 1 mom. och röra utdelning på svenska aktier *eller andelar i svensk aktiefond*, skall förfaras enligt *kupongskattelagen*.

Övriga enligt 1 mom. avgivna uppgifter, som avse utdelning, skola för varje år senast den 31 januari nästföljande år av den som mottagit uppgifterna avlämnas i enahanda ordning som gäller för avlämnande av kontrolluppgifter, varom i 37 § 1 mom. punkterna 1—4 förmåles. Har i något fall utbetalning av utdelning skett utan att uppgiftsskyldighet vederbörligen fullgjorts, skall vid uppgifternas avlämnande lämnas upplysning härom.

Enligt 1 mom. avgivna uppgifter, som avse ränta, skola avlämnas i den omfattning och ordning riksskatteverket bestämmer. Hava avlämnade uppgifter icke inom fem år infordrats, må de förstöras.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Skyldighet att avgiva deklARATION eller annan uppgift, varom i denna lag sägs, skall fullgöras

1) för ommyndig av förmyndare eller god man, som förordnats enligt 18 kap. 1 § föräldrabalken, beträffande vad förmyndaren eller gode mannen har under sin förvaltning,

2) för sådan person, för vilken god man förordnats enligt 18 kap. 3 eller 4 § föräldrabalken, av gode mannen beträffande vad han har under sin förvaltning,

3) för avliden person och hans dödsbo av dödsbodlagare eller testamentsexekutor, som har att förvalta den dödes egendom, dock att där egendomen avträtts till förvaltning av boutredningsman, denne har att fullgöra deklaraTIONS- eller uppgiftsskyldigheten,

4) för dödsbo, som ej längre består, av den som vid tidpunkten för dödsboets upplösning haft att förvalta boets egendom,

5) för annan deklaraTIONS- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar, *samt*

5) för annan deklaraTIONS- eller uppgiftsskyldig än enskild person och dödsbo av vederbörande styrelse, förvaltning, syssloman, förvaltare eller ombud, där ej beträffande staten, landsting, kommun eller annan dylik menighet regeringen annorlunda förordnar,

6) för aktiefond av det fondbolag, som handhar förvaltningen av fonden eller, om förvaltningen övergått till förvaringsbank, av denna samt

6) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

7) för annan än här ovan omförmäld juridisk person, som ej längre består, av den som senast haft att förvalta dess angelägenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. Taxeringskonsulent som avses i punkt 4 av övergångsbestämmelserna till taxeringslagen får efter ikraftträdandet av denna lag förordnas att biträda taxeringsnämnd i taxeringsdistrikt som avses i 4 § femte stycket taxeringslagen intill dess taxeringsinspektör förordnats för distriktet.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt¹

Häri genom förordnas att 3 § 1 mom. och 6 § lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt skall ha nedan angivna lydelse.

3 §

1 m o m.² Vid förmögenhetsberäkningen skola, i den mån ej annat

¹ Rubrikens lydelse enligt prop. 1974: 159.

² Senaste lydelse 1968: 732.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

framgår av 2 mom. här nedan, såsom tillgångar upptagas:

a) fastighet;
 b) tomträtt, vattenfallsrätt;
 c) lös egendom, som är avsedd för stadigvarande bruk i skattskyldigs förvärvsverksamhet eller att däri omsättas eller förbrukas, såsom djur samt maskiner och andra inventarier, råämnen, varor, jordbruks- och skogsprodukter, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter, rätt till skogsavverkning å annans mark samt rätt till stembrott och dylikt;

d) kapital, som finnes kontant tillgängligt eller utlånats eller nedlagts i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller består av andra fordringar eller av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag eller rederier eller av andel i oskiftat dödsbo som vid taxering till statlig inkomstskatt skall behandlas såsom handelsbolag, i den mån samma kapital icke är att hänföra till i c) här ovan nämnd egendom;

d) kapital, som finnes kontant tillgängligt eller utlånats eller nedlagts i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller består av andra fordringar eller av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag, *aktiefonder* eller rederier eller av andel i oskiftat dödsbo som vid taxering till statlig inkomstskatt skall behandlas såsom handelsbolag, i den mån samma kapital icke är att hänföra till i c) här ovan nämnd egendom;

e) lös egendom, som är avsedd för ägarens och hans familjs personliga bruk och bekvämlighet och av beskaffenhet att bära hänföras till yttre inventarier, såsom ekipage, ridhästar, automobiler, motorcyklar, lustjakter, motorbåtar och dylikt, så ock smycken;

f) besittningsrätt till fastighet, där innehavaren ej enligt 7 § skall likställas med ägare, såvida rättigheten är utan vederlag eller mot visst belopp en gång för alla upplåten för innehavarens livstid eller för tid, som icke kommer att utlöpa inom fem år efter beskattningsårets utgång;

g) rätt till ränta, avkomst av fastighet eller annan stadigvarande förman, som icke avses i f) här ovan, såvida rättigheten är förhandenvarande och bestämd att tillgodonjutas för den berättigades livstid eller för tid, som icke kommer att utlöpa inom fem år efter beskattningsårets utgång.

6 §

1 mom.³ Skyldighet att erlagga skatt för förmögenhet åligger, såframt ej annat föreskrives i särskilda bestämmelser, meddelade på grund av överenskommelse eller beslut, varom i 20 och 21 §§ sägs:

a) fysiska personer, vilka voro här i riket bosatta vid beskattningsårets utgång, och oskifta dödsbon efter personer, som vid dödsfallet voro här i riket bosatta, med undantag av dödsbon som vid taxering till statlig inkomstskatt skola behandlas såsom handelsbolag, ävensom i 10 § 1 mom. lagen om statlig inkomstskatt omförmälda familjestiftelser:

för all den förmögenhet, dc vid beskattningsårets utgång ägt vare sig här i riket eller å utländsk ort;

b) föreningar och samfund, vilkas medlemmar icke på grund av medlemskapet äga del i föreningens eller samfundets förmögenhet, ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingssskogar, häradsall-

³ Senaste lydelse 1974: 311.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

männingar samt andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning, ävensom andra stiftelser än familjestiftelser, samtliga dock endast om och i den mån de äro skyldiga erlägga skatt för inkomst:

för den förmögenhet, de vid beskattningsårets utgång ägt vare sig här i riket eller å utländsk ort;

c) fysiska personer, vilka icke voro här i riket bosatta vid beskattningsårets utgång, oskifta dödsbon efter personer, som vid dödsfallet icke voro här i riket bosatta, samt utländska bolag:

för den förmögenhet, de vid beskattningsårets utgång haft här i riket nedlagd, till den del den icke utgjorts av svenska aktier, dock att skattskyldighet föreligger för sådana aktier, som äro nedlagda i rörelse här i riket.

för den förmögenhet, de vid beskattningsårets utgång haft här i riket nedlagd, till den del den icke utgjorts av svenska aktier *eller andelar i svensk aktiefond*, dock att skattskyldighet föreligger för sådana aktier *och andelar*, som äro nedlagda i rörelse här i riket.

För skattskyldiga, om vilka i 18 § förmäles, bestämmes skyldigheten att erlägga skatt för förmögenhet efter de i samma paragraf meddelade föreskrifter.

Hypoteksföreningar och jordbrukets kreditkassor äro frikallade från skattskyldighet för förmögenhet.

Utländska livförsäkringsanstalter äro frikallade från skattskyldighet för förmögenhet, som hänför sig till här i riket bedriven försäkringsrörelse.

Allmänna pensionsfonden är frikallad från skattskyldighet för förmögenhet.

2 m o m. Med här i riket nedlagd förmögenhet avses:

a) tillgångar, som omförmälas i 3 § 1 mom. a) och b), försåvitt desamma finnas här i riket;

b) tillgångar, som omförmälas i 3 § 1 mom. c) och d), försåvitt desamma finnas här i riket och äro avsedda för företaget, som av skattskyldig härstädes bedrivs; samt

c) svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag och rederier, i den mån dessa tillgångar icke ingå under b) i detta mom.

c) svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag, *aktiefonder* och rederier, i den mån dessa tillgångar icke ingå under b) i detta mom.

När skattskyldighet för förmögenhet är begränsad enligt vad i 1 mom. stadgas, får vid förmögenhetsberäkningen avdrag ske allenast för skuld, som häftar vid den förmögenhet skattskyldigheten avser.

(Se vidare anvisningarna)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975 och tillämpas första gången vid 1976 års taxering. De nya bestämmelserna skall tillämpas jämväl i fråga om andelar i sådana aktiefonder vilka med stöd av övergångsbestämmelserna till aktiefondslagen (1974: 000) får fortsätta efter utgången av år 1974. Äldre bestämmelser gäller alltjämt vid 1975 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt¹

Härigenom förordnas att 4 § 1 och 3 mom. lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

1 m o m. Arvsskatt utgår

1) för egendom inom eller utom riket, vilken efterlämnats av svensk medborgare eller av utlänning, som vid sin död var bosatt här i riket;

2) för följande slag av egendom, som efterlämnats av annan utlänning än i 1) sägs:

a) här i riket belägen fast egendom, så ock nyttjanderätt till samt rätt till ränta, avkomst eller annan förmån av sådan egendom;

b) här i riket befintlig, under a) icke nämnd lös egendom, som är att hänföra till anläggnings- eller driftkapital i härstädes av den avlidne bedriven förvärvsverksamhet såsom: levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter samt kapital, vare sig det finnes kontant tillgängligt, nedlagts i obligationer, insatts i bank eller eljest utlånats eller består av andra fordringar eller av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag eller rederier;

c) nyttjanderätt till egendom, varom under b) förmäles, ävensom rätt till royalté och periodiskt utgående avgift för dylik egendom;

d) svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag och rederier, i den mån dessa tillgångar icke äro att hänföra till under b) nämnd egendom.

b) här i riket befintlig, under a) icke nämnd lös egendom, som är att hänföra till anläggnings- eller driftkapital i härstädes av den avlidne bedriven förvärvsverksamhet såsom: levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter samt kapital, vare sig det finnes kontant tillgängligt, nedlagts i obligationer, insatts i bank eller eljest utlånats eller består av andra fordringar eller av aktier eller andelar i ekonomiska föreningar, bolag, *aktiefonder* eller rederier;

d) svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar, bolag, *aktiefonder* och rederier, i den mån dessa tillgångar icke äro att hänföra till under b) nämnd egendom.

3 m o m.² Utlänning, som vid sin död tillhörde främmande makts härvarande beskickning eller lönad konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning, anses icke hava varit bosatt här i riket; ej heller sådan persons make, barn under 18 år och enskilda tjänare, därest de vid sin död bodde hos honom och voro utlänningar.

¹ Rubrikens lydelse enligt prop. 1974: 159.

² Senaste lydelse 1972: 768.

Nuvarande lydelse

För sådana aktier och andelar i ekonomiska föreningar, som avses i 1 mom. 2 d), föreligger icke skyldighet att erlägga arvsskatt, därest de efterlämnats av utlänning, varom i föregående stycke förmäles.

Föreslagen lydelse

För sådana aktier och andelar i ekonomiska föreningar *och aktiefonder*, som avses i 1 mom. 2 d), föreligger icke skyldighet att erlägga arvsskatt, därest de efterlämnats av utlänning, varom i föregående stycke förmäles.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 oktober 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, CARLSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *skatteregler för aktiefonder, m. m.* och anför.

1 Inledning

Kungl. Maj:t har i prop. 1974: 128 lagt fram förslag till aktiefondslag och till vissa följdändringar i annan lagstiftning som betingas därav. Förslagen grundar sig på ett av aktiefondsutredningen (Fi 1964: 26) avlämnat betänkande (SOU 1969: 16) Lagstiftning om värdepappersfonder m. m. och om stämpelskatt på värdepapper. Utöver förslaget till aktiefondslag innehåller betänkandet förslag till särskilda skattebestämmelser för aktiefonder och fondandelsägare. I den nämnda propositionen uttalade jag att jag avsåg att i annat sammanhang ta upp skattefrågorna till behandling (prop. 1974: 128 s. 19 och 252). Jag anhåller att nu få anmäla dessa frågor.

2 Beskattningen av aktiefonder och därmed sammanhängande spörsmål

2.1 Huvuddragen i den föreslagna aktiefondslagen

Med *aktiefond* förstås en huvudsakligen av aktier eller andra värdepapper bestående fond, som uppkommit genom kapitaltillskott från allmänheten och som ägs av dem som tillskjutit kapital (1 § första stycket 1). Som *aktiefondsverksamhet* betecknas förvaltning av aktiefond och den försäljning och inlösen av andelar i fonden som förvaltaren bedriver (1 § första stycket 2). Aktiefondsverksamhet får här i landet utövas endast av svenskt aktiebolag, som fått tillstånd därtill. Sådant aktiebolag kallas *fondbolag* (2 §, 1 § första stycket 3). För aktiefond skall finnas en s. k. *förvaringsbank* — svensk affärsbank eller svensk sparbank eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen — som förvarar tillgångarna i aktiefond samt tar emot inbetalningar och ombesörjer utbetalningar som avser fonden (26 §, 1 § första stycket 4).

För aktiefond skall finnas fondbestämmelser, som fondbolaget skall upprätta. Fondbestämmelserna skall ange bl. a. aktiefonden, fondbolaget och förvaringsbanken, de allmänna riktlinjerna för placering av fondmedlen med angivande av huruvida och i vilken omfattning fonden skall bestå av utländska värdepapper samt huruvida utdelning till fondandelsägarna skall ske och, om utdelning skall ske, grunderna och sättet för denna. Vidare skall fondbestämmelserna ange grunderna för beräkning av fondandelsvärdet, de högsta tillägg till eller avdrag från fondandelsvärdet som får göras vid bestämmande av försäljnings- eller inlösningspris för fondandel samt grunderna för den ersättning fondbolaget och förvaringsbanken får ta ut ur fonden för sin befattning med denna (12 §). Fondbestämmelserna skall fastställas av bankinspektionen. Fastställelse skall vägras, om bestämmelserna strider mot lag eller annan författning eller är oskäligen för fondandelsägarna (13 § första stycket).

Aktiefond består av de värdepapper och medel som tillförs fonden, avkastning av sådan egendom samt ur denna härflytande rättigheter (9 § första stycket). Medel som tillförs aktiefond skall så snart det anses lämpligt placeras i värdepapper. Till aktiefond får förvärvas endast följande slag av värdepapper, nämligen

1. svenska aktier, obligationer och andra värdepapper som noteras vid Stockholms fondbörs eller på lista utgiven av sammanslutning av svenska fondkommissionärer,

2. utländska aktier, obligationer och andra värdepapper, om förvärv av sådana får ske enligt fondbestämmelserna och värdepapperen är föremål för notering och handel vid fondbörs eller eljest under betryggande förhållanden,

3. aktier, obligationer och andra värdepapper som utbjudes till försäljning under sådana förhållanden att sannolika skäl finnes för antagande att de inom ett år från förvärvet kommer att inregistreras vid fondbörs eller noteras på lista utgiven av sammanslutning av svenska fondkommissionärer,

4. bevis om rätt att teckna eller erhålla aktier eller andra värdepapper som avses i 1—3,

5. skattkammarväxlar (19 § första och andra styckena).

Aktiefond är inte juridisk person, dvs. fonden kan inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, och inte heller uppträda inför domstol eller annan myndighet (10 §). Egendom, som ingår i aktiefond, får inte tas i mät. Fondandelsägare svarar inte för förpliktelse, som avser fonden (11 §).

Fondandelsägarna företräds i frågor som rör aktiefonden av fondbolaget, som vid förvaltningen av fonden skall handla uteslutande i fondandelsägarnas gemensamma intresse (17 § första och andra styckena). Fondbolaget beslutar vid förvaltningen av fonden över den egendom

som ingår däri och utövar de rättigheter som härflyter ur egendomen (17 § tredje stycket). Fondbolag får i princip inte utöva annan verksamhet, men får efter tillstånd dock driva verksamhet som äger samband med aktiefondsverksamheten. Vidare får inte flera fondbolag samtidigt utöva aktiefondsverksamhet beträffande samma fond (14 §).

Som nyss antytts förvaras tillgångarna i aktiefond av förvaringsbanken. Det finns ett uttryckligt förbud för fondbolag att ha hand om egendom som ingår i aktiefond. Medel, som inflyter vid försäljning av fondandelar, får dock tas emot av fondbolaget men skall utan dröjsmål överföras till förvaringsbanken (18 §). Förvaringsbank utses av fondbolaget. Finns särskilda skäl kan bankinspektionen medge att flera förvaringsbanker utses för samma fond (26 § första stycket). Värdepapper, som ingår i aktiefond, skall nedsättas i öppet förvar hos förvaringsbanken. Medel, som inflyter i aktiefondsverksamheten, skall banken omedelbart sätta in på räkning (27 § första stycket).

Andelarna i en aktiefond skall vara lika stora och medföra lika rätt till den egendom som ingår i fonden. Värdet av en fondandel är aktiefondens värde delat med antalet utelöpande fondandelar. Fondens värde beräknas genom att från tillgångarna draga av de skulder som avser fonden, inbegripet framtida skatteskulder, om sådana skall beaktas enligt fondbestämmelserna. Fondens värdepapper värderas med ledning av gällande marknadsvärde (30 § första och andra styckena). I den mån det är tillåtet enligt fondbestämmelserna får vid försäljning av fondandel göras tillägg till värdet av andelen med försäljningskostnader och kostnader vid inköp av värdepapper till fonden. Under samma villkor får vid inlösen av fondandel göras avdrag från värdet av andelen med kostnader för inlösningsförfarandet och för försäljning av värdepapper från fonden (30 § tredje stycket). Fondbolag skall utfärda fondandelsbevis till varje fondandelsägare eller föra register över innehav av andelar i fonden (31 §). Fondandelsbeviset är ett värdepapper motsvarande typen löpande skuldebrev, dvs. skall ställas till innehavaren eller till viss man eller order (32 § första stycket). Om inte annat följer av aktiefondslagen, gäller i tillämpliga delar föreskrifterna om löpande skuldebrev i lagen (1936: 81) om skuldebrev. Bestämmelserna i lagen om skuldebrev angående utdelningskuponger till aktiebrev föreslås samtidigt bli tillämpliga också i fråga om utdelningskuponger till fondandelsbevis (33 § första och andra styckena). Väljer fondbolaget att i stället för fondandelsbevis föra register, skall bolaget lämna fondandelsägarna skriftlig bekräftelse på att fondandelsinnehavet registrerats liksom upplysningar om bl. a. aktiefondens beteckning, fondbolaget och förvaringsbanken, hur inlösen av fondandel skall ske och vad som bör iaktas vid överlåtelse och pantsättning av fondandel (34 § första stycket). Sådan bekräftelse är inte något värdepapper utan har endast funktionen av bevis.

Utöver de regler om aktiefond för vilka nu redogjorts innehåller förslaget till aktiefondslag i prop. 1974:128 en mängd andra föreskrifter som emellertid är av mindre betydelse för diskussionen och bedömningen av de skatteaspekter som knyter sig till aktiefondsverksamheten. I fråga om innehållet i dessa föreskrifter hänvisas till prop. 1974: 128. Här kan emellertid nämnas att aktiefondslagen avses skola träda i kraft den 1 januari 1975. Den som vid ikraftträdandet utövar verksamhet, som kräver tillstånd enligt lagen, avses få utan hinder av lagens bestämmelser fortsätta verksamheten till utgången av år 1976 och skall fr. o. m. ikraftträdandet stå under tillsyn av bankinspektionen. Verksamhet, som under övergångstiden inte övertagits av fondbolag, skall i princip upphöra och förvaltningen av fondeegendom övergå till bankinstitut som bankinspektionen utser.

2.2 Nuvarande ordning

2.2.1 Inledning

I Sverige saknas f. n. i stort sett särskilda bestämmelser om beskattning av aktiefonder och fondandelar. Redogörelsen i det följande avser således de allmänna beskattningsregler som kan vinna tillämpning i förevarande avseende.

2.2.2 Inkomst av rörelse

Till rörelse hänförs bl. a. bank-, emissions- och annan penningrörelse [27 § kommunalskattelagen (1928: 370), KL]. Som intäkt av rörelse anses allt vad som av här i landet bedriven rörelse kommit rörelseidkaren tillgodo. Särskilt anges att räntor samt utdelningar på aktier och andelar i ekonomiska föreningar räknas som intäkt av rörelse såvitt de influtit från kapital som tillhört rörelsen (28 § 1 mom.). Aktiebolag eller ekonomisk förening som driver bank- eller annan penningrörelse eller sådan rörelse jämte annan verksamhet är dock frikallad från skattskyldighet för utdelning på aktier och andelar vilka innehas som ett led i organisationen av bolagets eller föreningens verksamhet till den del den avser annat än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom (54 § andra stycket). Från bruttointäkten av rörelse får avdrag göras för allt som är att anse som driftkostnad (29 § 1 mom.).

2.2.3 Inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet

Till intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet räknas bl. a. — i viss, i lagen närmare angiven utsträckning — vinst genom icke yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom, s. k. realisationsvinst (35 § 1 mom. KL). Beträffande avyttring av lös egendom skiljer KL mellan å ena sidan

aktier och därmed likartade värdepapper och å andra sidan annan lös egendom, vartill även räknas obligationer. Såsom med aktier likartade värdepapper anses andel i aktiefond, fondandel, teckningsrätt till aktie, andel i ekonomisk förening eller i handelsbolag eller annan rättighet som är jämförlig med här avsedd andelsrätt eller aktie.

För annan lös egendom än aktier och därmed jämställda värdepapper gäller att vinst vid avyttringen är skattefri, om egendomen innehafts i minst fem år. Har egendomen innehafts under kortare tid än fem år beskattas vinsten efter en fallande skala (35 § 4 mom. KL). Om egendomen innehafts under kortare tid än två år, beskattas 100 % av vinsten. Vid innehav mellan två och tre år beskattas 75 %, mellan tre och fyra år 50 % och mellan fyra och fem år 25 % av vinsten.

Realisationsvinstbeskattning sker i regel endast om egendomen förvärvats genom köp, byte eller annat därmed jämförligt fång. Men om egendomen erhållits som gåva av make eller skyldeman eller genom bodelning kan under särskilda omständigheter dock vinsten beskattas.

Skatteplikt föreligger inte, om egendomen tagits i anspråk genom expropriation eller liknande förfarande eller eljest avyttrats under sådana förhållanden att tvångsförsäljning måste anses vara för handen och det skäligen inte kan antas att avyttringen skulle ha ägt rum om tvång inte föreläggat.

Från realisationsvinst får avdrag göras för realisationsförlust, som uppkommit samma år. Realisationsförlust beräknas efter samma grunder som gäller för beräkning av realisationsvinst (punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 36 § KL). Den fallande skalan gäller alltså i motsvarande mån beträffande förlusterna.

Vid avyttring av aktier och därmed likartade värdepapper sker beskattning oberoende av innehavstidens längd och oberoende av huruvida förvärvet varit oneröst eller benefikt (35 § 3 mom. KL). Den innehavstid som skall ligga till grund för beskattningen beräknas dock alltid från den dag då värdepappret senast förvärvats oneröst.

Om aktie eller därmed likartat värdepapper vid avyttringen innehafts under kortare tid än fem år, inkomstbeskattas vinsten efter nyss angivna fallande skala. Har aktien innehafts längre tid än fem år gäller en schablonregel, enligt vilken som skattepliktig realisationsvinst räknas ett belopp motsvarande 10 % av försäljningssumman efter avdrag av kostnaden för avyttringen. Schablonregeln tillämpas emellertid inte, om det framstår som sannolikt att avyttringen skett utan vinst eller med vinst, som inte överstiger 5 % av försäljningssumman. I sådant fall är realisationsvinsten skattefri. I fråga om schablonregeln gäller vidare att den skattskyldige gemensamt med sin make får göra avdrag med 500 kr., dock inte med högre belopp än som svarar mot summan av den realisationsvinst som beräknats enligt regeln. Kungl. Maj:t kan medge befrielse

från realisationsvinstbeskattning vid försäljning av aktier, som innehafts i minst fem år.

Om värdepapper avyttrats under sådana förhållanden att tvångsförsäljning anses vara för handen, skall den skattepliktiga realisationsvinsten inte beräknas till högre belopp än som motsvarar 10 % av vad den skattskyldige erhållit för värdepapperen efter avdrag för kostnaden för avyttringen.

Förlust som uppkommer om aktier eller likartade värdepapper avyttras något av de första fem åren efter förvärvet får dras av från realisationsvinst, som uppkommit under förluståret. Avdrag får ske även om vinsten beräknats enligt schablonregeln. Förlust som uppkommer vid försäljning av aktier, som innehafts under längre tid än fem år, är däremot inte avdragsgill.

Slutligen kan nämnas att särskilda regler för realisationsvinstbeskattning gäller vid avyttring av aktier och andelar i s. k. vinstbolag och vid s. k. interna aktieöverlåtelse. Dessa regler saknar emellertid intresse i detta sammanhang.

2.2.4 *Inkomst av kapital*

Till intäkt av kapital räknas dels ränta på obligationer och på utlånade eller i bank eller annorstädes insatta medel, dels utdelning på svenska aktier och andelar i svenska ekonomiska föreningar samt på andelar i utländska bolag, dels också intäkt genom överlåtelse av rätt till utdelning på aktier eller andelar som nyss nämnts, om inte aktierna eller andelarna samtidigt överlåtits. Detta gäller emellertid inte om intäkten är att hänföra till intäkt av rörelse (38 § KL). För aktiebolag och andra juridiska personer, som driver annan rörelse än penningrörelse och därmed jämställd rörelse, föreligger alltså den presumtionen att aktieutdelning skall hänföras till intäkt av kapital. Så är bl. a. fallet beträffande s. k. förvaltningsföretag.

Från uppkommen bruttointäkt av kapital får avdrag göras för bl. a. förvaltningskostnad och ränta på gäld (39 § KL). Fysisk person får utöver kostnadsavdraget också intill räntelikvidens storlek åtnjuta ett extra avdrag med högst 400 kr. eller för makar tillsammans högst 800 kr. (39 § 3 mom. KL).

Svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar är frikallade från beskattning för utdelning på sådan aktie i svenskt aktiebolag och sådan andel i svensk ekonomisk förening som inte innehas i kapitalplaceringssyfte (54 § första stycket KL). Vidare är förvaltningsföretag fria från skattskyldighet för utdelning i den mån det sammanlagda beloppet av den utdelning som företaget uppburit under beskattningsåret motsvaras av utdelning, som företaget beslutat för samma beskattningsår. För investmentföretag gäller därutöver den regeln att skattefriheten omfattar även fonderad vinst intill 25 % av beslutad utdelning (54 §

fjärde stycket KL). Med investmentföretag förstås förvaltningsföretag, vars uppgift väsentligen är att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktieägare eller andelsägare riskfördelning och vars aktier eller andelar ägs av ett stort antal fysiska personer (punkt 1 av anvisningarna till 54 § KL).

2.2.5 Förmögenhetsskatt

Aktiebolag är i princip fritt från förmögenhetsskatt. Andra stiftelser än familjestiftelser är enligt förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt skattskyldiga till förmögenhetsskatt endast om och i den mån de är skyldiga att erlagga skatt för inkomst. Fysiska personer, som är bosatta här i landet, är skattskyldiga för förmögenhet medan fysiska personer, som inte är bosatta här i landet, är skattskyldiga endast för förmögenhet, som de har här nedlagt till den del den inte utgörs av svenska aktier. Skattskyldighet föreligger emellertid för aktier, som är nedlagda i rörelse här i landet.

2.2.6 Kupongskatt

Enligt kupongskatteförordningen (1970: 624) föreligger skyldighet för vissa utdelningsberättigade att erlagga kupongskatt till staten för utdelning på aktie i svenskt bolag. Kupongskatten är i princip en definitiv källskatt och uttas bl. a. om den utdelningsberättigade är fysisk person som inte är bosatt eller stadigvarande vistas här i landet.

2.2.7 Praxis

Utredningen lämnar en redogörelse för hur man i praktiken behandlat de skattefrågor som uppkommit i samband med aktiefondsverksamhet. Härav framgår att Stiftelsen Aktietjänst synes ha betraktat den löpande avkastningen från sina aktiefonder, dvs. aktieutdelningar och räntor, som skattepliktig inkomst för stiftelsen och tillgodofört sig avdrag för de belopp, som årligen utbetalts till fondandelsägarna. Genom att praktiskt taget hela den löpande avkastningen överförts till ägarna har således vinst inte uppkommit för stiftelsen. Vid förvaltning av stiftelsens öppna fonder har realisationsvinst förekommit endast vid ett tillfälle. Även denna vinst överfördes till andelsägarna och behandlades därvid som ränteutgift. Vid upplösningen år 1963 av stiftelsens slutna fonder betraktade stiftelsen utskiftat belopp som återbetalning av kapitaltillskott. Hos andelsägarna beskattades det tillskiftade beloppet på samma sätt som om det tillfallit andelsägaren efter avyttring, dvs. enligt realisationsvinstbeskattningsreglerna.

Andelsägarna har beskattats för den årliga avkastningen på sina aktiefondsbevis såsom inkomst av kapital. Vid försäljning eller inlösen av bevisen synes reglerna för beskattning av realisationsvinst ha tillämpats.

AB Svenska aktier har inte betraktat löpande avkastning från bolagets

aktiefonder som inkomst för bolaget. Man har ansett att avkastningen tillfaller andelsägarna direkt. Någon omplacering genom försäljning och inköp av aktier förekommer inte med hänsyn till fondernas karaktär. Någon vinst eller förlust uppkommer således inte i sådant sammanhang. Enligt bestämmelse i andelsägarnas kontrakt med bolaget skall däremot teckningsrättsbevis och delbevis liksom aktier utgivna på grund av fondemission försäljas. Medel som inflyter på grund av sådan försäljning tillgodoförs andelsbevisägarna två gånger om året. Denna avkastning anser bolaget vara skattefri.

Andelsägarna har ansetts skattskyldiga för inkomst av kapital för den del av den löpande avkastningen, som utbetalats till dem. Belopp, som andelsägarna fått för försålda aktier har inte föranlett beskattning hos andelsägarna. Försäljning av andelsbevis liksom återförsäljning till bolaget har bedömts enligt realisationsvinstreglerna.

Kupongskatt uttas inte av den som lyfter belopp enligt kupong, tillhörande de av Stiftelsen Aktietjänst utfärdade aktiefondsbevisen. Däremot uttas sådan skatt — om förutsättningarna i övrigt föreligger — av den som uppbär belopp på kupong tillhörig andelsbevis i AB Svenska aktier. Därvid avräknas enligt proportioneringsmetod visst belopp, som belöper på den såsom skattefri betraktade delen av avkastningen.

Dåvarande riksskattenämnden meddelade år 1955 beslut i ett förhandsbeskedsärende innebärande att Stiftelsen Aktietjänst som sådan (och inte de olika aktiefonderna) förklarades vara skattesubjekt. Riksskattenämnden uttalade att stiftelsen — så länge försäljning av aktier skedde endast i mindre utsträckning och i syfte att omplacera stiftelsens tillgångar — inte drev handel med värdepapper. Under sådan förutsättning skulle således vinst och förlust vid försäljning av aktier beskattas enligt reglerna för beskattning av realisationsvinst. Riksskattenämnden fann vidare i siff beslut att fondbevisen är förbindelser av obligationsrättslig natur och sålunda för innehavarna innefattar bevis om fordringsrätter. På grund härav förklarade nämnden, att ränta, s. k. utdelning, på aktiefondsbevis utgjorde avdragsgill omkostnad i stiftelsens verksamhet. Bakom detta besked torde ligga uppfattningen att stiftelsen såsom skattepliktig intäkt har att redovisa samtliga aktieutdelningar, räntor, försäljnings- och inlösningsprovisioner samt att förutom nyssnämnda ränta även försäljnings- och administrationskostnader samt förvaltningskostnader är avdragsgilla. Mot beslutet anfördes besvär hos regeringsrätten, som emellertid lämnade besvären utan bifall.

Beträffande AB Svenska aktier finns två rättsfall. Dessa gäller närmast beskattningen av andelsbevisens avkastning men belyser även i viss mån hur man i praxis sett på förhållandet mellan andelsbevisägarna och bolaget. Rättsfallen ger vid handen, att kupongskatt — om förutsättningar i övrigt föreligger — skall uttas på den del av andelsbevisägare tillkommande avkastning, som härrör från utdelning på aktier (RÅ 1945

ref. 24), och vidare att den del av avkastningen, som motsvarar likvid för försålda värdepapper, inte utgör skattepliktig inkomst av kapital för ägare av andelsbevis (kammarrättens utslag den 5 mars 1946).

2.3 Aktiefondsutredningen

Utredningen tar först upp frågan om vad som skall utgöra särskilt skattesubjekt, fondbolaget, inbegripet de förvaltade fonderna, eller varje fond för sig. Utredningen erinrar om dåvarande riksskattenämndens förhandsbesked, som innebär att Stiftelsen Aktietjänst såsom sådan skulle utgöra skattesubjekt. Väljer man detta synsätt bör fondbolaget tillsammans med de förvaltade fonderna behandlas såsom ett enda skattesubjekt. Denna lösning synes stå i god överensstämmelse med den juridiska konstruktion, som utredningen föreslagit för aktiefonder.

Utredningen anser emellertid att praktiska skäl talar till förmån för en annan lösning. Till en början erinras om att skatter som belöper på en viss fond skall betalas ur denna fond. Om dessa skatter påförs fonden direkt av skattemyndigheterna, behöver fondbolagets styrelse inte ta ansvaret för fördelning av skatten på de olika fonderna. Man kan då undvika tvister om vilken skatt som belöper på viss fond. Av större betydelse är emellertid att skattebestämmelserna kan göras enklare och lättare att tillämpa, om fonderna var för sig utgör särskilda skattesubjekt. Särskilda regler behövs då inte för det fall att fondförvaltningen går över till ny förvaltare. Om fondbolaget och de olika fonderna utgör en skattemässig enhet, behövs särskilda regler som avser byte av fondförvaltare, annars kan obilliga skattekonsekvenser inträffa. Vidare skulle behövas särskilda bestämmelser för behandlingen av utdelningar på värdepapper, som fondbolaget innehar för egen räkning. Det skulle dessutom framstå som egendomligt om en fond under den tid den kan komma att förvaltas av förvaringsbanken i beskattningshänseende skulle ingå i bankens förmögenhetsmassa. Vill man göra undantag härifrån, skulle även detta kräva särregler.

Om varje fond görs till särskilt skattesubjekt, kommer överföringar av aktier från en fond till en annan att jämföras med köp. Detta kan ge upphov till realisationsvinstbeskattning. Utredningen anser att denna skattekonsekvens bidrar till en rättvis fördelning av skatten mellan fondernas andelsägare, som ju ytterst drabbas av beskattningen. De nu berörda konsekvenserna utgör således enligt utredningen inget hinder för att göra fonderna till särskilda skattesubjekt.

Utredningen erinrar om att s. k. osjälvständiga stiftelser, som enligt gängse rättsuppfattning inte utgör självständiga rättssubjekt, enligt skatterättslig praxis kan åsättas egen taxering. Även om en värdepappersfond inte kan helt jämföras med en osjälvständig stiftelse, anser utredningen att den har väsentliga likheter med en sådan stiftelse. Med

hänsyn till nyssnämnda skatterättsliga praxis föreligger inga betänkligheter mot att aktiefond görs till ett särskilt skattesubjekt. Utredningen föreslår således att aktiefond skall vara särskilt skattesubjekt.

Vidare föreslår utredningen att aktiefond i fråga om den statliga inkomstskatten skall beskattas efter procentsats som gäller för aktiebolag, nämligen 40 %.

Utredningen föreslår att det förvaltande fondbolaget eller den förvaringsbank som har hand om förvaltningen av aktiefond skall vara skyldig att avge deklaration för fonden.

Värdepappersfondersrörelse har av utredningen definierats som en rörelse, som har till ändamål att förvalta en förmögenhet, som huvudsakligen består av aktier, obligationer eller andra värdepapper. Fondbolag avses skola åtnjuta ersättning ur aktiefond för att täcka de med verksamheten förenade kostnaderna (arvoden åt styrelse och personal, kontorskostnader m. m.) och bereda aktieägarna skälig vinst. Förvaltningsverksamheten anser utredningen vara att hänföra till inkomstslaget rörelse. Som ett väsentligt led i förvaltningen ingår en bevakning av att förmögenheten är placerad i värdepapper, som bedöms vara lämpliga placeringsobjekt. Detta medför fortlöpande omplacering av värdepappersinnehavet. I utländska värdepappersfonder har iakttagits, att fondförvaltningen medvetet eftersträvar att öka fondens vinst genom kursvinster. Det kan vara svårt att avgöra, när en sådan strävan utgör ett så dominerande motiv för köp och försäljning av värdepapper, att förvaltningen i själva verket har karaktär av penningrörelse. Fasthåller man den uppfattningen att ett fondbolag skall ha till väsentlig uppgift att för delägarnas räkning förvalta en värdepappersfond, bör fondförvaltningen inte anses likställd med drivandet av penningrörelse. Därvid är det naturligt att anse att inte heller fonderna såsom sådana driver penningrörelse. Eftersom aktiefond enligt utredningens förslag skall anses utgöra särskilt skattesubjekt, blir därför utdelning och räntor från fondförmögenheten enligt gällande beskattningsregler att hänföra till intäkt av kapital för fonden. Vidare kommer vinst vid avyttring av aktier och andra värdepapper att beskattas enligt reglerna för realisationsvinstbeskattningen.

Enligt utredningen kan ett fondbolag tillsammans med förvaltade fonder anses jämförligt med ett investmentbolag. Därmed finns i princip skäl att ha likartade skatteregler för fondbolag som för investmentbolag. Aktiefondsbevis har enligt förhandsbesked av dåvarande riksskattenämnden ansetts vara förbindelser av obligationsrättslig natur och därmed innefatta bevis om fordringsrätt. Utdelningen på aktiefondsbevis, "räntan", har förklarats vara avdragsgill hos utdelaren. Om all utdelning på de aktier, som ligger i aktiefond, delas ut till innehavarna av aktiefondsbevisen, kommer hela fondavkastningen att "rinna

igenom" förvaltaren utan att där bli föremål för beskattning. Fondavkastningen kommer därigenom att beskattas endast en gång, nämligen som skatt på uppbumen utdelning hos ägarna av aktiefondsbevisen. I praxis har aktiefonderna genom tillämpning av den princip som dåvarande riksskattenämnden anvisat redan befriats från den kedjebeskattnings som skulle ha uppkommit om fondavkastningen beskattats även hos förvaltaren. Även investmentbolag är enligt gällande skattebestämmelser fria från kedjebeskattnings. Här har emellertid befrielsen från kedjebeskattnings nåtts med en annan metod. För investmentbolag gäller nämligen skattefrihet för utdelning från svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening i den mån sammanlagda beloppet därav under ett beskattningsår motsvaras av den utdelning som beslutats för samma beskattningsår ökad med en fjärdedel.

Utredningen har betraktat fondandelsbevis som ett värdepapper av särskilt slag, som till sin juridiska karaktär utgör en blandning mellan skuldebrev och bevis om andelsrätt av typ aktie m. m. Något hinder bör enligt utredningen inte föreligga för att utdelningen skatterättsligt sett likställs med "ränta" på skuldebrev och därmed blir avdragsgill såsom omkostnad. En sådan lösning för att hindra kedjebeskattnings medför också praktiska fördelar. Förslaget innebär att avkastning eller skattepliktig realisationsvinst som inte delas ut kommer att beskattas hos värdepappersfonden enligt vanliga regler. Vidare kommer icke skattepliktiga delar av realisationsvinster att kunna fonderas utan skattekonsekvenser.

En lösning enligt den föreslagna linjen medför olikheter i beskattningen av investmentbolag och aktiefonder. Enligt utredningens mening torde emellertid inte dessa olikheter få nämnvärd betydelse. Den mest iögonenfallande skillnaden blir att aktiefond till skillnad mot investmentbolag inte till någon del får åtnjuta skattefrihet för fondering av uppbumen utdelningar. Anledningen till att investmentbolagen har denna förmån är att investmentbolagen har att stå risker vid finansiering av strukturrationaliseringar och rekonstruktioner samt att en viss fondering ansetts vara nödvändig för att möjliggöra jämna utdelningar (se prop. 1960: 162 s. 66). De nu redovisade skälen för skattefri fondering har emellertid ingen tillämpning i fråga om aktiefonder. — En annan skillnad blir att ett investmentbolag inte är befriat från skatt för uppbumen utdelning i form av ränta på obligationer, medan även sådana ränteinkomster blir skattefria för aktiefond i den mån den utdelas vidare. En motsvarande skillnad kommer också att finnas i fråga om beskattningen av utdelningar från utländska bolag. Investmentbolagens något oförmånligare ställning i detta hänseende neutraliseras emellertid i en rad fall genom de avtal för undvikande av dubbelbeskattnings, som Sverige ingått med främmande stater.

Utredningen pekar härjämte på att den föreslagna lösningen innebär

att realisationsvinst, som kan uppstå i aktiefond vid försäljning i omplaceringssyfte eller för att möjliggöra inlösen av fondandelsbevis, blir fri från skatt hos fonden i den mån den förs vidare till fondandelsägarna. Den förmånligare ställning vid beskattningen av realisationsvinster, som aktiefonderna härigenom får i förhållande till investmentbolagen, kan enligt utredningen i viss mån uppväga den förmånsställning, som investmentbolagen å sin sida åtnjuter i och med möjligheter till skattefri fondering. Fondbolagen vänder sig i stor utsträckning till småsparare för att ge dem möjlighet till placering i värdepapper. Om realisationsvinsten skulle beskattas såväl hos fonden som hos fondandelsägarna skulle köp av fondandelsbevis kunna bli alltför oförmånligt i förhållande till direkt aktieäggande.

Utredningen tar också upp frågan om beräkning av värdet på fondandel under löpande beskattningsår. Skattepliktig realisationsvinst eller uppbyggnad utdelning, som inte delas ut till andelsägarna, ger upphov till en latent skatteskuld. Tas inte hänsyn härtill vid beräkningen av fondandelsvärdet, kommer vid återinlösen av andelsbevis den utträdande andelsägaren att undgå ansvar för den skatt, som senare kan komma att fastställas på grundval av ställningen vid beskattningsårets slut. Denna skatt kommer i stället att i sin helhet indirekt få bäras av de kvarvarande andelsägarna. Även om förhållandet i allmänhet saknar praktisk betydelse skulle emellertid konsekvenserna bli allvarliga om utträde sker i stor omfattning så att endast ett ringa antal andelsägare kvarstår i fonden vid beskattningsårets utgång.

För att komma till rätta med det nu antydda problemet ligger det enligt utredningen nära till hands att föreskriva, att hänsyn skall tas till latent skatteskuld vid beräkning av fondandelsvärdet. Det finns emellertid också skäl som talar mot ett sådant hänsynstagande. Den latent skatteskulden är svår att fastställa till sitt belopp. Detta gäller särskilt den skatt som skall utgå för realisationsvinst. Ett aktieinnehav består i allmänhet av ett flertal poster, som inköpts vid skilda tider och till olika priser. Först i samband med räkenskapsårets slut brukar man bestämma ur vilka poster sålda aktier tagits. Vidare är det ingalunda säkert att den latent skatteskulden någonsin behöver betalas. Skattskyldigheten är nämligen beroende av utdelningspolitik, möjligheter till kvittning m. m.

Utredningen anser att man inte kan åstadkomma en fullt tillfredsställande lösning av det nu diskuterade problemet. Mycket kunde vinnas om ett fondbolag får rätt att vid beräkning av fondandelsvärdet göra avdrag för latent skatteskuld. Som förutsättning för sådan rätt bör krävas att regler härom tagits in i fondbestämmelserna. Dessa regler synes lämpligen kunna utformas på sådant sätt att den latent skatteskulden

sätts i relation till något faktum, som kan ha betydelse från skattesynpunkt, t. ex. till viss procentuell andel av tillgångarnas värde vid beräkningstillfället eller av då uppbyren avkastning eller då föreliggande värdestegring på innehavda värdepapper.

Eftersom aktiefond i beskattningshänseende föreslagits utgöra ett särskilt skattesubjekt, kommer en övergång av förvaltningen från ett fondbolag till ett annat eller till eller från förvaringsbanker inte att förändra inkomstbeskattning. Oberoende av byte av förvaltning kommer vidare realisationsvinst att beräknas med utgångspunkt i fondens förvärv av ett visst värdepapper. Enligt utredningen bör samma regel gälla även när ett aktiefonds företag går över från stiftelseform eller föreningsform till aktiebolagsform på grund av ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Uttrycklig föreskrift härom synes behövlig.

Stiftelse eller annan förvaltare av aktiefonder kan påföras kommunal skatt. Sådan skatt är f. n. avdragsgill vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Enligt utredningen torde emellertid den avdragsrätt som tillkom stiftelsen gå förlorad sedan förvaltningen övergått till ett fondbolag. Utredningen har ansett detta förhållande sakna praktisk betydelse och därför inte funnit anledning att föreslå någon särskild övergångsbestämelse för att bibehålla denna avdragsmöjlighet.

Utdelning på fondandelsbevis och avyttring av sådant bevis bör enligt utredningen beskattas efter samma regler i detta hänseende som gäller i fråga om aktier och andelar i ekonomiska föreningar. Fondandelsägare skall således inkomstbeskattas, varvid utdelning skall hänföras till inkomst av kapital och inlösen eller avyttring av fondandelsbevis förändra realisationsvinst eller realisationsförlust. Fondandelsbevis bör jämföras med aktie även i kupongskattehänseende. Även i fråga om skyldigheten att lämna uppgift om utdelning bör samma regler gälla som för aktieutdelning.

Aktiefond är inte skyldig att erlägga förmögenhetsskatt. Däremot bör fondandelsbevis förmögenhetsbeskattas hos fondandelsägaren.

2.4 Remissyttrandena

En förteckning över de instanser som yttrat sig över betänkandet SOU 1969: 16 finns intagen i prop. 1974: 128 till vilken jag ber att få hänvisa.

Några remissinstanser uttalar sig om behovet av beskattningsregler för aktiefonder och andelsägare. *Kammarrätten i Stockholm* anser den praxis som utbildats ha fungerat tillfredsställande. Det oaktat är en lag-

stiftning givetvis önskvärd. Med hänsyn till det samband som råder mellan värdepappersfonders och investmentbolags verksamhet anser kamarrätten att reglerna för investmentbolags och värdepappersfonders beskattning bör utformas efter samma grunder. *Sveriges lantbruksförbund* — som yttrat sig genom *Lantbrukets skattedelegation* — påpekar att en viss rättspraxis utbildats i fråga om aktiefonder och fondandelsägare men att oklarhet om beskattningseffekterna råder på åtskilliga punkter. Delegationen ser därför med tillfredsställelse att utredningen lagt fram förslag till beskattningsregler för berörda skattskyldiga.

Förslaget att aktiefond skall vara särskilt skattesubjekt tillstyrks eller lämnas utan erinran av praktiskt taget samtliga remissinstanser. Flertalet remissinstanser som uttalat sig i frågan, bland dem dåvarande *rikskattenämnden*, *Stockholms handelskammare* m. fl., *Svenska bankföreningen*, *Lantbrukets skattedelegation* och *Stiftelsen Aktietjänst*, anser att utredningens förslag leder till ett praktiskt resultat som ter sig tillfredsställande. De av utredningen framförda argumenten för en skattemässig särbehandling av fonderna anses allmänt så starka att de motiverar tillskapandet av ett särskilt skattesubjekt trots att fonderna civilrättsligt sett inte är rättssubjekt. Svenska bankföreningen påpekar i sammanhanget att det är en nyhet i svensk skattelagstiftning att någonting som civilrättsligt sett inte är ett eget rättssubjekt skall anses som skattesubjekt. Riksskattenämnden anser vidare förslaget att fonds deklareringskyldighet skall fullgöras av fondbolaget resp. förvaringsbanken vara en naturlig följd av att de särskilda fonderna inte kan betraktas som juridiska personer. *Kamarrätten i Stockholm* påpekar emellertid att en beskattning av varje fond för sig kan medföra oförmånligare skattekonsekvenser för den enskilda andelsägaren. Överföring av värdepapper mellan fonder, som förvaltas av samma bolag, måste nämligen enligt förslaget ske genom köp eller byte. I de fall då samma person har andelar i flera fonder, som förvaltas av samma bolag, synes de indirekta skattekonsekvenserna för hans del bli enbart negativa. Några fördelar för den enskilda andelsägaren synes inte heller kunna uppkomma om han har andelar i endast en av flera av samma bolag förvaltade fonder. Realisationsförlust på värdepapper får endast kvittas mot realisationsvinst samma år. En delägare i en fond, som ett år har en outnyttjad realisationsförlust, kan inte förlora på att denna förlust utnyttjas av en annan fond. Samma andelsägare kan vid ett annat tillfälle indirekt komma i åtnjutande av motsvarande förmån.

Utredningens förslag att skattesatsen för fonderna vid beräkning av statlig inkomstskatt skall vara densamma som för fondbolaget godtas av remissinstanserna.

Utredningens förslag innebär vidare att fondernas verksamhet inte skall betraktas som rörelse. Utdelningar och räntor från fondförmögenheter skall därför hänföras till intäkt av kapital. Enligt förslaget skall avdrag få göras för utdelning på fondandelsbevis såsom för ränta på gäld. Denna utdelning skall däremot beskattas hos andelsägarna. I den mån fonden avyttrar värdepapper skall enligt förslaget fonden beskattas för realisationsvinst om förutsättningar härför föreligger. Förslaget i dessa delar tillstyrks eller lämnas utan erinran av ett stort antal remissinstanser. Så gör bl. a. dåvarande riksskattenämnden, kupongskattenämnden, länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Örebro län, Lantbrukets skattedelegation, Sveriges advokatsamfund, Svensk industriförening och Stiftelsen Aktietjänst.

Kammarrätten i Stockholm påpekar att frågan om en viss verksamhets skattemässiga karaktär normalt bör bedömas individuellt för varje skattesubjekt och med bedömande av samtliga föreliggande omständigheter. Emellertid är det inte lämpligt att låta frågan om fondernas skattemässiga karaktär bli beroende av en individuell bedömning av verksamheten. Så länge investmentbolagen ur skattesympunkt anses som förvaltningsbolag förefaller det kammarrätten — oavsett omfattningen av köp och försäljningar av värdepapper — uteslutet att hänföra fondernas verksamhet till förvärvskällan rörelse.

Flera remissinstanser tar upp frågan om fondernas skattskyldighet för realisationsvinst. Kammarrätten i Stockholm anför att de väsentligaste olikheterna mellan en aktiefond och ett investmentbolag synes bestå däri att investmentbolaget medges viss skattefri fondering till skillnad från fonden och att fonden i motsats till investmentbolaget blir beskattad för skattepliktig realisationsvinst endast i den mån vinsten inte utdelas till andelsägarna. Det förefaller omöjligt att bedöma om utredningens mål att i möjligaste mån nå fram till en likformig beskattning av investmentbolag och fonder nås genom den föreslagna lagstiftningen. Om detta mål kan uppnås eller inte beror till största delen på utvecklingen på värdepappersmarknaden. I vad mån i princip skattepliktiga realisationsvinster kan slussas vidare till andelsägarna blir närmast en fråga om fondbestämmelsernas föreskrifter om i vilken omfattning utdelning skall ske till andelsägarna. Om dessa föreskrifter medger endast mindre variationer, synes rätten att utan skattekonsekvenser föra över realisationsvinster till andelsägarna kunna bli mer eller mindre illusorisk. Kammarrätten utgår därför ifrån att man kommer att tillåta relativt vida gränser för omfattningen av utdelningen.

Stockholms handelskammare m. fl., Svenska bankföreningen, Svenska revisorsamfundet och Stiftelsen Skandiafond har uppfattningen att fonderna helt bör befrias från skattskyldighet för realisationsvinst. Svenska företagares riksförbund och Sveriges aktiesparares riksförbund anser att fonderna inte skall vara skattskyldiga för realisationsvinst på aktier

innehavda mer än fem år. De invändningar som härvid riktas mot förslaget avser främst dels den dubbelbeskattnings effekt som kan uppkomma och dels svårigheter med att vid inlösen beräkna den latent skatteskulden i anledning av realisationsvinst. Flertalet av dessa remissinstanser påpekar att realisationsvinst som inte utdelas kommer att påverka fondandelens värde och härigenom påverka den skattepliktiga realisationsvinsten även hos fondandelsägare som säljer sin andel. De nämnda remissinstanserna understryker frågans vikt med hänsyn till att utredningen inte funnit någon lösning på problemet hur den latent skatteskulden skall beräknas vid inlösen. Svenska bankföreningen anför vidare att utredningen som ett arrangemang med begränsad effekt föreslagit möjlighet för fondbolaget att i fondbestämmelserna ta in regler om att fond skall kunna göra avdrag för latent skatteskuld. Bankföreningen betonar det otillfredsställande i att man tillskapar lagregler innefattande skyldighet att inlösa andelsbevis utan att man samtidigt ger regler för beräkning av andelsvärdet som säkerställer en rimlig rättvisa mellan andelsägarna. Bankföreningen instämmer i utredningens konstaterande att en helt tillfredsställande lösning av detta problem inte torde vara möjlig att åstadkomma, om utredningens förslag till beskattning av värdepappersfonderna skall följas. Denna konflikt bör dock inte lämnas olöst. Det förhållandet att den föreligger talar med styrka för att lagstiftaren i stället frångår utredningens förslag och befriar värdepappersfond från skattskyldighet för realisationsvinster. Härigenom elimineras huvuddelen av den latent skatteskuld, som enligt utredningens förslag kan belasta en fond.

Svenska fondhandlareföreningen finner utredningens förslag vara en rimlig lösning på problemet med hänsynstagande till latent skatteskuld. *Kammarrätten i Stockholm* som i princip inte har något att erinra mot avdrag för latent skatteskuld vid beräkning av fondens värde, anser att beräkningen av denna skuld bör ske efter vissa fastställda regler, lika för alla värdepappersfonder.

Några remissinstanser, bland dem *Svenska fondhandlareföreningen*, *Svenska företagares riksförbund* och *Sveriges aktiesparares riksförbund* erinrar om att utländska fonder inte synes drabbas av realisationsvinstbeskattning. En annorlunda behandling av svenska fonder medför därför en konkurrensnedvridning. Svenska företagares riksförbund anför att syftet med den föreslagna lagstiftningen sägs vara att främja det enskilda sparandet i syfte att tillföra kapitalmarknaden nytt riskvilligt kapital. Då måste emellertid skattereglerna vara utformade på ett sådant sätt, att detta syfte främjas. Sett från den enskilda skattebetalarens/fondandelsägarens synpunkt innebär det framlagda förslaget en allvarlig olägenhet genom att realisationsvinst på s. k. femårsaktier tas till beskattning i fonden i den mån den inte utbetalas såsom utdelning, då skatten i stället drabbar fondandelsägaren. Hade den sistnämnde varit

ägare till aktierna, hade mot realisationsvinsten kunnat ställas bottenavdraget om 500 kr. Detta avdrag förlorar sitt värde vid försäljningar från förvaltningsföretags sida, eftersom avdraget inte ökar på grund av att intressenterna i förvaltningsföretaget är många.

Som skäl att undanta fonderna från skattskyldighet för realisationsvinst åtminstone på aktier som innehafts mer än fem år anför *Sveriges aktiesparares riksförbund* att aktiefonder kan förutsättas vända sig till i första hand personer med begränsade erfarenheter av aktieplaceringar, aktievärderingar och kursfluktuationer. Om fonderna för att undvika beskattning tvingas dela ut de realiserade vinsterna till andelsägarna kan den sammanlagda utdelningen komma att uppvisa stora svängningar mellan de enskilda åren. En kraftig utdelningssänkning, betingad av lägre realiserade vinster — vilket ju inte alls behöver tyda på en ogynnsam kursutveckling — kan därför ge en skrämseffekt och mindre erfarna andelsägare kan lockas att i otid sälja sina andelar. För det fall skattefrihet för realiserade vinster för värdepappersfonderna inte kan medges vill förbundet föreslå att någon form av utjämningsförfarande tillämpas, t. ex. att viss skattefri fondering får ske.

I fråga om fondandelsägarnas beskattning uttalas i ett remissyttrande, nämligen det som avgetts av *Stockholms handelskammare* m. fl. att utdelningen bör delas upp i två kategorier. Den ena skall omfatta utdelade realisationsvinster, som beskattas som inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet, och den andra övriga utdelningar, som deklareraras som inkomst av kapital. Andelsägarna bör inte bli hårdare beskattade genom placering via fonder än vid direkt aktieäggande. Utdelat belopp som härrör från fondens realisationsvinster borde härvid beskattas hos delägarna med utgångspunkt i fondens innehavstid. För att undvika komplikationer kunde den s. k. schablonregeln alltid få tillämpas i dessa situationer. *Svenska fondhandlareföreningen* anser att om gehör inte kan vinnas för en fullständig skattebefrielse för realisationsvinster i fonder, som ett alternativ bör prövas huruvida innehav av fondandel i realisationsvinsthänseende kan jämföras med innehav av obligationer och andra löpande skuldebrev. Föreningen påpekar att utredningen själv i sina överväganden framhållit att fondandelar är att likna vid löpande skuldebrev. En sådan form av beskattning skulle i inte obetydlig grad undanröja den dubbelbeskattningseffekt som annars kan uppkomma.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län påpekar att enligt förslaget värdepapperen skall realiseras och behållna förmögenheten utskiftas till andelsägarna vid upplösning av en aktiefond. Enligt länsstyrelsen bör vad som utskiftas utöver inbetald insats beskattas som utdelning hos andelsägarna.

I fråga om fondbolags beskattning uttalar dåvarande *riksskattenämnden* att ett fondbolags verksamhet enligt utredningen är att hänföra till rörelse. Bolaget sägs då naturligen skola beskattas för inkomst av rörel-

se. Riksskattenämnden kan inte dela denna uppfattning. Fondbolagets verksamhet skiljer sig i princip inte från den förvaltningsverksamhet, som utövas av enskild innehavare av en större aktieportfölj. Verksamheten inom ett fondbolag kan därför inte anses utgöra rörelse i KL:s mening utan bör betraktas som förmögenhetsförvaltning; i enlighet härmed bör emottagna aktieutdelningar beskattas som inkomst av kapital. Frågan om verksamheten skall rubriceras som rörelse eller inte är huvudsakligen akademisk, eftersom den på grund av den föreslagna lagstiftningens utformning saknar större betydelse. Emellertid är frågan likväl av viss betydelse med hänsyn till utredningens uttalande att vinst vid avyttring av aktier, som ingår i aktiefond, måste anses utgöra intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet, vilket inte torde behöva särskilt utmärkas i kommunalskattelagen. Detta uttalande förutsätter, att aktierna inte är att anse som s. k. varuaktier dvs. aktier med vilka rörelseidkare driver handel eller som eljest mer eller mindre regelmässigt omsätts i rörelsen.

3 Emissionsstämpel

3.1 Nuvarande ordning

Enligt 19 § stämpelskatteförordningen (1964: 308), SSF, utgår stämpelskatt vid bildandet av aktiebolag och vid ökning av bolags aktiekapital. Skatteplikten inträder när registrering sker av fullgjord inbetalning på aktier eller, vid ökning av aktiekapitalet, när beslutet om ökningen registreras.

Skatten utgår med 10 öre för varje fullt 10-tal kr. av aktiens nominella belopp, dvs. med i princip 1 % av aktiekapitalet. Om s. k. överkurs skall betalas för aktier, beräknas dock skatten på detta överkursvärde. När betalning för aktie sker genom tillskott av annan egendom än pengar, skall för aktien erläggas samma skatt som för aktie, som betalas med pengar. Skall samtliga aktier betalas genom tillskott av annan egendom än pengar, utgår skatten efter aktiens nominella belopp.

Stämpelskatten för aktier uppgick under budgetåren 1970/71—1973/74 till 19,2, 16,1, 30,9 resp. 31,3 milj. kr.

För kommanditdelägarers insats i kommanditbolag utgår stämpelskatten efter samma skattesats som för aktier (20 § SSF). Skatteplikt inträder när kommanditdelägarers utfästelse registreras.

För obligationer och andra skuldebrev, som ges ut i större antal och uppenbarligen är avsedda för den allmänna rörelsen, utgår stämpelskatt med 60 öre för varje påbörjat 100-tal kr. av obligationens eller skuldebrevets belopp, dvs. med 0,6 % av lånet. (21 § SSF). Skattepliktig obligation eller skattepliktigt skuldebrev får i princip inte lämnas ut innan den försetts med stämpel. Att emissionsstämpeln för obligationer och

skuldebrev är lägre än för övriga värdepapper motiveras av att dessa värdehandlingar antas ha en kortare livslängd än aktier och insatser i kommanditbolag. Stämpelskatten för obligationer uppgick under budgetåren 1970/71—1973/74 till 5,0, 8,9, 9,2 resp. 9,2 milj. kr.

Stämpelskatt såsom för obligation utgår också för certifikat för obligation.

Staten är enligt 2 § SSF inte skyldig att erlægga stämpelskatt. På grund härav är statliga obligationer fria från skatt. Detsamma gäller enligt 22 § SSF för obligationer som garanteras av staten. Skatteplikt föreligger inte heller för obligationer, som utfärdas av svensk kommun eller landstingskommun eller av Sveriges allmänna hypoteksbank. Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska skeppshypotekskassan, Skeppsfartens sekundärlånekassa, Kommunkredit Aktiebolag, Kommunlänestitutet Aktiebolag eller för obligationer som utfärdas av svenskt aktiebolag, vilket har till ändamål att idka belåning av fast egendom eller tomträtt. Slutligen föreligger skattefrihet för handling som är utfärdad eller garanterad av sådant till Förenta Nationerna anknutet fackorgan, till vilket Sverige anslutit sig, t. ex. Världsbanken.

I 24 § SSF föreskrivs skatteplikt för hit införda aktiebrev i utländskt bolag, obligationer som utgetts utom riket, andra andelsbevis, delaktighetsbevis eller lottbrev i utländskt företag av ekonomisk art samt certifikat som gäller förfoganderätt över handling av här avsett slag.

Skatten på utländska värdepapper är i princip avsedd att vara en införelavgift. Av praktiska skäl, främst av hänsyn till kontrollsvårigheterna, har man emellertid avstått från att göra skatteplikten gällande i andra fall än om värdepapperet blir föremål för överlåtelse eller pantsättning här i riket eller om innehavaren dessförinnan avlider och handlingen enligt lag skall upptagas i bouppteckningen.

Skattesatserna för utländska värdepapper ansluter sig till skattesatserna för svenska värdepapper. För aktiebrev utgår skatten sålunda med samma belopp som för svensk aktie, dvs. 1 %, och beräknas på aktiens nominella belopp eller, om aktien lyder på viss andel, på värdet av denna. Skatten för obligation är densamma som för här i riket utgiven obligation, dvs. 0,6 % av lånesumman. För certifikat utgår skatten med det belopp som skulle ha utgått om värdepapperet överlåtits efter införel till riket.

SSF innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om skatteplikt för andelsbevis i värdepappersfonder. I praxis har emellertid denna fråga varit föremål för prövning. Regeringsrätten fann därvid (RÅ 1959 not Fi 287) att aktiefondsbevis inte var skattepliktiga enligt SSF. Inte heller för certifikat avseende förfoganderätt över redan utgivna svenska värdepapper föreligger f. n. skatteplikt.

Den som har att erlægga emissionsstämpelskatt är skyldig att avlämna deklaration till riksskatteverket och i samband därmed insätta mot-

svarande skattebelopp på verkets postgirokonto. Om riksskatteverket finner att skatten i deklarationen beräknats för lågt, inforrar riksskatteverket genom särskild anmaning det felande beloppet.

I fråga om svenska obligationer, svenska obligationscertifikat eller utländska värdepapper kvitteras skatteredovisningen genom att riksskatteverket sätter stämpelmärken på handlingarna. För att möjliggöra detta skall handlingarna insändas till riksskatteverket samtidigt med deklarationen. För svenska aktier och insatser i svenska kommanditbolag tillämpas ett enklare redovisningsförfarande.

3.2 Aktiefondsutredningen

Utredningen föreslår inte några ändringar av reglerna rörande emissionsstämpel för aktier och insatser i svenska bolag.

Skatteplikten för obligationer medför att endast skuldebrev av denna typ träffas av stämpelskatt. Utredningen anser det principiellt otillfredsställande att obligationslån i olikhet mot reverslån skall beskattas på detta sätt. I syfte att nå en såvitt möjligt likformig och rättvis beskattning föreslår utredningen att skatteplikten vid emission av obligationer och därmed jämförliga skuldebrev slopas.

För det fall emissionsstämpeln för obligationer bibehålls, har utredningen övervägt problemet om undantag från den subjektiva skattskyldigheten. Till utredningen har överlämnats ansökningar om befrielse från emissionsstämpel på obligationer utfärdade av AB Industrikredit, AB Företagskredit och AB Exportkredit. Enligt utredningen finns anledning befara att bifall till nämnda ansökningar skulle leda till en inte önskvärd uppluckring av skattskyldigheten. Utredningen föreslår att de nuvarande reglerna om undantag från skatteplikt lämnas oförändrade.

Andelsbevis i svenska värdepappersfonder har i praxis undantagits från stämpelskatt. Enligt 35 § 3 mom. KL jämställs andel i aktiefond med aktie när det gäller beskattning av realisationsvinst. Den omständigheten att fondandelsbevis vid realisationsvinstbeskattningen likställs med aktier utgör emellertid enligt utredningen inte något hållbart skäl för att genomföra en motsvarande likformighet när det är fråga om emissionsstämpel. Från emissionssynpunkt föreligger väsentliga skillnader mellan å ena sidan aktier och obligationer samt å andra sidan fondandelsbevis. De senare bevisen är inte långtidspapper utan kan på grund av inlösningsrätten ha begränsad livslängd jämfört med såväl aktier som obligationer. Från emissionssynpunkt föreligger vidare den skillnaden att fondandelsbevis emitteras fortlöpande, i mycket små poster och till växlande värden, under det att aktie- och obligationsemissioner av en och samma emittent sker med långa tidsintervaller, i stora poster och till ett betydande enhetligt värde.

För aktiefonds företagen skulle uttagande av emissionsstämpel skapa

betydande praktiska svårigheter. Skatten skulle också verka synnerligen ekonomiskt betungande för företagen, som ofta arbetar med små marginaler och vanligen utan vinstsyfte.

Med hänsyn till det anförda föreslår utredningen att den nu i praxis och lagstiftning gällande friheten från emissionsstämpelskatt för fondandelsbevis behålls.

För utländska värdepapper föreslår utredningen — i konsekvens med förslaget rörande emissionsstämpeln på obligationer — endast den ändringen att införselstämpeln för utländska obligationer slopas. Utländska fondandelsbevis, som i viss utsträckning är föremål för handel i Sverige, bör enligt utredningen inte heller träffas av stämpelskatt.

3.3 Remissyttrandena

Förslagen om slopande av emissionsstämpeln på obligationer och bibehållande av skattefriheten för fondandelsbevis tillstyrks av remissinstanserna. *Postverket* framhåller att rationella skäl inte kan anföras för en strängare behandling av obligationsupplåning än annan upplåning. *Statskontoret* understryker det praktiskt värdefulla i ett slopande av emissionsstämpeln i enlighet med förslaget.

Svenska bankföreningen anser ytterligare begränsningar av stämpelskatteplikten bör göras. En av grundtankarna bakom den s. k. Annellagstiftningen är att man vill underlätta bolagens anskaffande av nytt kapital från aktiegärarna. Detta syfte tillgodoses genom att företag under vissa omständigheter årligen kan få göra avdrag för utdelning på nytecknade aktier med högst fem procent av vad som inbetalats för aktierna. Skyldigheten att utge stämpelskatt för nyemitterade aktier är för företagen en kostnad, som enligt föreningen direkt motverkar det syfte Annellagstiftningen skall tillgodose. För att åstadkomma enhetlighet och konsekvens i skattelagstiftningen föreslår föreningen att emissionsstämpeln på aktier slopas. Samma yrkande och synpunkter framförs av *Stockholms handelskammare*, *Skånes handelskammare* och *Svenska fondhandlareföreningen*.

Om emissionsstämpeln på obligationer bibehålls föreslår *Lantbruksnäringsnämndens Primärkredit AB* och *Lantbruksnäringsnämndens Sekundärkredit AB* vidgade undantag från den subjektiva skattskyldigheten.

4 Fondstämpel

4.1 Nuvarande ordning

Vid köp och byte av fondpapper utgår stämpelavgift enligt förordningen (1908: 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper (FSF). Fondpapper enligt FSF är aktier i svenska och

utländska aktiebolag samt obligationer (1 § FSF). Såsom obligationer anses enligt FSF även förskrivningar, vilka visserligen inte betecknats som obligation men enligt 21 § SSF skall stämpelbeläggas på samma sätt som obligationer, dvs. skuldebrev som utges i större antal och uppenbarligen är avsedda för den allmänna rörelsen. Härmed åsyftas bl. a. förlagsbevis och participating debentures. Fondpapper är vidare lottbrev, andelsbevis eller delaktighetsbevis i kommanditbolag (1 § första och andra styckena FSF).

Med överlåtelse av fondpapper jämställs i FSF överlåtelse av rätt till teckning av fondpapper eller, där teckning skett, överlåtelse av den därpå grundade rätten. Härmed avses dels teckningsrättsbevis som utgör bevis om företrädesrätt vid nyteckning av aktie i fall då inte varje gammal aktie berättigar till teckning av en hel ny aktie, dels motsvarande bevis vid fondemission, nämligen delbevis, dels ock interimbevis och teckningsbevis, vilka i motsats till de nyssnämnda bevisen representerar en på grund av verkställd teckning redan förvärvad aktierätt. Slutligen likställs med fondpapper handling, varigenom någon tillförsäkras förfoganderätt över fondpapper, s. k. certifikat. Stämpelskatteplikt föreligger också för sådant certifikat som utlämnats i stället för svenska obligationer för att tills vidare undvika framställning av obligationerna (1 § tredje stycket FSF).

Alla andra värdepapper än sådana som i förordningen anges såsom fondpapper går fria från fondstämpel. Utanför skatteplikten faller således andelsbevis i andra svenska bolag än de särskilt uppräknade, såsom i handelsbolag, gruvbolag, rederibolag m. fl. ävensom i sammanlutningar av annat slag t. ex. svenska och utländska ekonomiska föreningar eller värdepappersfonder.

Skatteplikt enligt FSF föreligger endast vid köp och byte. Byte av fondpapper anses enligt utredningen grunda skattskyldighet endast i de fall när fondpapper går i byte mot annat fondpapper, men inte när vederlaget utgörs av annan typ av egendom, t. ex. fastighet.

Enligt 3 § 1 FSF är för obligationer stämpelavgiften 10 öre för varje påbörjat belopp av 100 kr. av obligationernas sammanlagda värde (0,1 %) och för fondpapper av annan typ 30 öre för varje påbörjat belopp av 100 kr. av fondpapperets sammanlagda värde (0,3 %).

Frihet från fondstämpel föreligger i en del fall, bl. a. för obligationer, som utfärdats eller garanterats av svenska staten, för fondpapper som utfärdats eller garanterats av sådant till Förenta Nationerna anknutet fackorgan, till vilket Sverige anslutit sig, samt vidare vid alla överlåtelser av aktier eller obligationer, när den ene av parterna är svenska staten, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stads- hypotekskassa, Svenska skeppshypotekskassan eller Skeppsfartens sekundärlånekassa ävensom vid överlåtelse av fondpapper till eller från så-

dant till Förenta Nationerna anknutet fackorgan, till vilket Sverige anslutit sig (3 § 2).

Fondstämpelskatten erläggs med ledning av en s. k. avräkningsnota, som skall upprättas vid överlåtelse av fondpapper (2 § första stycket FSF). Avräkningsnotan förses med stämpelmärken på skattebeloppet. I syfte att förenkla förfarandet för fondhandlarna, för vilka avräkningsnotornas förseende med stämpelmärken innebär en betungande arbetsuppgift, kan bankinspektionen enligt 8 a § FSF i samråd med riksskatteverket medge fondhandlare att fullgöra stämpelplikten på annat sätt än genom stämpelbeläggning av avräkningsnotorna.

I fråga om redovisningen av fondstämpeln i övrigt har den 27 november 1964 utfärdats en särskild tillämpningsförfattning (1964: 754), som nära anknyter och hänvisar till stämpelkungörelsen (1964: 619).

4.2 Aktiefondsutredningen

Utredningen anser att hela frågan om fondstämpeln har kommit i ett nytt läge genom införandet av schablonberäkning av realisationsvinst vid försäljning av aktier, som innehafts i mer än fem år. Dessförinnan var det närmast aktuellt med en teknisk översyn och modernisering av fondstämpelbestämmelserna samt en omprövning av stämpelplikten omfattning. Nu har snarare frågan om fondstämpeln över huvud bör behållas trätt i förgrunden.

Enligt utredningens mening är den på schablonmässig vinstberäkning grundade aktievinstskatten i viss mån att anse som en kapitalomsättningsskatt. Den utgår nämligen även om förlust föreligger men inte kan göras sannolik. Utredningen anser att härigenom har den avgörande skillnaden mellan realisationsvinstskatt och fondstämpel i stor utsträckning försvunnit. Föremålet för de båda skatterna är också till stor del detsamma. Visserligen omfattar fondstämpeln även obligationer, men handeln med aktier är större än handeln med skattepliktiga obligationer. Båda skatterna utgår vid samma slags transaktioner, nämligen köp. Vidare beräknas såväl aktievinstskatten som fondstämpeln på samma underlag, nämligen köpeskillingen. Till sin natur är de båda skatterna således likartade. Utredningen finner det från principiell synpunkt oriktigt, att på detta sätt ha två formellt olika omsättningsskatter på samma område.

Utredningen anser mot bakgrund av de siffror som fondstämpeluppbörderna för åren 1958—1967 visar att statens intäkter av fondstämpel måste betraktas som ringa, såväl absolut som i relation till de skatteintäkter som aktievinstbeskattningen tillför statsverket. Enligt utredningen är det då rimligt att låta fondstämpeln ingå i aktievinstskatten. Utredningen pekar också på att ett slopande av fondstämpeln ligger i linje med strävandena inom OECD och EG som syftar till att avskaffa mot-

svarande skatter i medlemsstaterna. Vidare framhåller utredningen att fondstämpeln på grund av kontrollsvårigheter i fråga om överlåtelser som sker utan förmedling av fondkommissionär måste betraktas som en olämplig skatteform. Från praktisk synpunkt anser utredningen det mindre lämpligt att beskattningen av aktieförsäljningar som nu är fallet handhas av skilda myndigheter. Därtill kommer enligt utredningen att fondstämpeln fördyrar näringslivets kapitalförsörjning och att uträkningen och redovisningen av fondstämpeln medför ganska omfattande arbete för myndigheter, banker och enskilda. Under åberopande av nämnda förhållanden föreslår utredningen att fondstämpeln avskaffas.

Om fondstämpeln trots de skäl utredningen anfört likväl anses böra behållas, bör enligt utredningen helt nya författningar utfärdas i ämnet. Utredningen framhåller att de nuvarande författningarna innehåller åtskilliga bestämmelser som är av den karaktären att de i stället bör utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Även i övrigt anser utredningen en modernisering av författningsbestämmelserna erforderlig. Utredningen har mot denna bakgrund upprättat förslag till ny "fondstämpelförordning" och en ny tillämpningskungörelse, kallad "fondstämpelkungörelsen".

4.3 Remissyttrandena

Aktiefondsutredningens förslag om slopande av fondstämpeln har genomgående tillstyrkts av remissinstanserna. En remissinstans, LO, avstyrker dock förslaget. LO anser att ett avskaffande av fondstämpeln varken är nödvändigt eller önskvärt. Enligt LO är det dock från praktisk synpunkt mindre lämpligt att för fondstämpeln och aktievinstskatten ha skilda taxerings- och uppördssystem.

Remissinstanser, som tillstyrker förslaget, har bl. a. framhållit följande. *Statskontoret* understryker det praktiskt värdefulla i slopandet av fondstämpeln men framhåller att skyldighet att upprätta avräkningsnotor — i varje fall vid yrkesmässig handel med värdepapper — alljämt bör föreligga och att avräkningsnotorna i mån av behov skall ställas till skattemyndigheternas förfogande. Dåvarande *kontrollstyrelsen* ansåg motiven för förslaget bärande men erinrade om att intäkterna av fondstämpeln inte var helt obetydliga. *Länsstyrelsen i Stockholms län* framhåller att avsaknaden av kontroll i praktiken torde leda till att transaktioner mellan enskilda i stor utsträckning inte blir avgiftsbelagda. *Kooperativa förbundet* anser att ett slopande av fondstämpeln inte bör leda till höjning av de avgifter som i övrigt är förknippade med fondaffärer.

5 Departementschefen

5.1 Beskattningen av aktiefonder och därmed sammanhängande spörsmål

5.1.1 Allmänt

Aktiefond är en form av kollektiv investering i värdepapper, framför allt aktier och liknande objekt, med syfte bl. a. att nå god riskfördelning. I detta hänseende företer en aktiefond stora likheter med ett s. k. investmentbolag. För investmentbolag finns redan lagregler i både civilrättsligt och skatterättsligt hänseende. I fråga om aktiefonder och aktiefondsverksamhet saknas f. n. en rättslig reglering i båda dessa hänseenden.

I prop. 1974: 128 har Kungl. Maj:t lagt fram förslag om civilrättslig reglering av aktiefonder och aktiefondsverksamhet. I ett tidigare avsnitt har översiktligt redogjorts för innehållet i detta förslag. I detta sammanhang tar jag upp de skatterättsliga aspekterna på detta område.

Aktiefondsutredningen (Fi 1964: 26) — på vars förslag i betänkandet (SOU 1969: 16) Lagstiftning om värdepappersfonder m. m. och om stämpelskatt på värdepapper nyssnämnda proposition grundats — har lagt fram förslag även såvitt gäller den skattemässiga behandlingen av aktiefonder och aktiefondsbevis. Vid remissbehandlingen har påpekats att förslaget innebär att den skattemässiga behandlingen av aktiefondsverksamhet inte helt överensstämmer med beskattningen av näraliggande förvaltningsformer, t. ex. investmentbolagen. Denna konsekvens av förslaget har föranlett viss kritik.

Den i prop. 1974: 128 föreslagna civilrättsliga regleringen bygger på uppfattningen att aktiefonderna är värdefulla instrument framför allt för uppsamlande och riskspridning av småspararkapital. Ett uttryck härför är föreskrifterna om att fondförmögenheten måste placeras i värdepapper utgivna av olika från varandra fristående företag och att fonden inte får inneha mer än 5 % av aktiekapitalet i samma bolag. Aktiefonderna skiljer sig i dessa avseenden från investmentbolagen för vilka preciserade bestämmelser om riskspridning och spärr mot inflytande genom aktieinnehav saknas. Investmentbolagen har vidare till uppgift — förutom att erbjuda ägarna ett välfördelat värdepappersinnehav — att medverka till och stå risker vid finansiering av strukturrationalisering och rekonstruktioner. Någon motsvarande uppgift har inte aktiefonderna. Den skillnad som sålunda existerar mellan aktiefond och investmentbolag skall visserligen inte överdrivas men synes ändå motivera att reglerna för inkomstbeskattningen av aktiefonder inte utan vidare anpassas till vad som gäller för investmentbolagen. Vid utformningen av beskattningsregler för aktiefondsverksamhet kan det i stället vara befogat att utgå från skattebelastningen vid enskilt sparande i motsvarande placeringsobjekt. Denna uppfattning utgör utgångspunkt för mina överväganden och förslag.

5.1.2 Aktiefond särskilt skattesubjekt

Enligt hittillsvarande praxis har förvaltningsföretaget och dess fonder behandlats som ett och samma skattesubjekt. Utredningen har emellertid föreslagit att aktiefond vid inkomstbeskattningen skall utgöra särskilt skattesubjekt trots att den inte är självständig juridisk person i civilrättslig bemärkelse. Några särskilda bestämmelser i fråga om förmögenhetsskatten behövs enligt utredningen inte. Även om fonden betraktas som ett skattesubjekt vid inkomsttaxeringen är nämligen enligt 6 § förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt andelsägarna och inte fonden skattskyldiga för fondens förmögenhet.

Utredningens ställningstagande, som allmänt tillstyrkts vid remissbehandlingen, motiveras främst av praktiska skäl. Varje fond avses nämligen skola svara för den inkomstskatt som belöper på fonden. Vidare behövs inga särskilda bestämmelser för det fall förvaltningen av en fond går över från ett fondbolag till förvaringsbanken eller till annat fondbolag. Något nödvändigt samband mellan självständig rättssubjektivitet i civilrättslig bemärkelse och särskild skattesubjektivitet finns inte. Det bör också observeras att en aktiefonds förmögenhetsmassa, som ägs av fondandelsägarna, hålls helt och hållet avskild från förvaltningsbolagets eller andra av detta bolag förvaltade fonders intressenter. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört och till de praktiska fördelar som är förbundna med utredningens förslag kan jag godta det i förevarande hänseende.

5.1.3 Beskattning av utdelningsinkomster m. m.

Inkomst av bank- eller annan penningrörelse beskattas enligt reglerna för inkomstslaget rörelse. Föreligger däremot kapitalförvaltning, hänförs avkastningen av kapitalet till inkomstslaget kapital. Avyttring av värdepapper beskattas vid penningrörelse i inkomstslaget rörelse som del av rörelsen men vid kapitalförvaltning enligt reglerna för realisationsvinst. Gränsdragningen mellan de båda verksamhetsformerna bank- eller annan penningrörelse och kapitalförvaltning sker idag med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Kapitalförvaltning anses föreliggande om den skattskyldige inte driver handel med aktier, obligationer eller andra värdehandlingar. För att sådan handel skall anses föreliggande krävs att köp och försäljningar har ägt rum i större omfattning. Om korttidsaffärer utgör ett dominerande inslag i verksamheten, anses normalt rörelse föreliggande. Däremot kan en skattskyldig göra relativt stora försäljningar och köp i samband med omplacering av sin värdepappersportfölj utan att han för den skull anses bedriva rörelse.

Utredningen har föreslagit att aktiefonderna skall beskattas enligt reglerna för kapitalförvaltning. Fonderna — som ju avses skola beskattas som självständiga skattesubjekt — skall således själva inte anses

driva rörelse. Innebörden av förslaget är således att utdelning på värdepapper, som aktiefond innehar, skall anses som intäkt av kapital för fonden. Som en konsekvens härav skall den vinst som uppkommer vid fondens avyttring av värdepapper beskattas enligt realisationsvinstreglerna. Fonderna föreslås vidare få göra avdrag — i inkomstslaget kapital — för vinstutdelning till fondandelsägarna.

Remissinstanserna har i allmänhet godtagit utredningens förslag i denna del. Någon remissinstans har emellertid påpekat att det kunde vara av värde om fondernas värdepappersinnehav skattemässigt hänfördes till kategorin nedskrivningsbara tillgångar.

Vid utformning av beskattningsregler för aktiefonder finns det enligt min mening anledning att ta hänsyn till det huvudsakliga syftet med den verksamhet som bedrivs av fonderna, nämligen att uppsamla och placera kapital från småsparare. Fondernas ändamål är inte att driva penningrörelse eller värdepappershandel utan att förvalta fondandelsägarnas insatser. Även om omplacering av medel kan bli ett betydelsefullt inslag i verksamheten, kommer denna inte att få karaktär av rörelse på samma sätt som verksamheten i en bank eller i ett bankirföretag. Intäkterna i aktiefond uppstår nämligen inte genom ersättning för placeringsråd eller i form av provision på köp och försäljningar. Utlåningsverksamhet och spekulationsaffärer torde också förekomma i liten omfattning. Intäkterna torde i stället praktiskt taget uteslutande härröra från utdelningar och en mera långsiktig värdestegring av värdepappersportföljen.

Mot denna bakgrund är det enligt min uppfattning lämpligt att vid beskattning av aktiefonds utdelningsinkomster tillämpa reglerna för kapitalförvaltande bolag, exempelvis investmentbolag. Uppburen utdelning bör således beskattas som intäkt av kapital och inte som intäkt av rörelse. Vidare bör, såsom också utredningen föreslagit, vinstutdelning till andelsägarna betraktas som en räntekostnad för fonden och därför vara avdragsgill i inkomstslaget kapital. Avdrag bör medges för det belopp som fastställs i utdelning för visst räkenskapsår utan hinder av att utdelningen betalas ut till andelsägarna först under nästföljande år. Full avdragsrätt bör föreligga för utdelat belopp oavsett hur vinstmedlen uppkommit hos fonden.

Om en aktiefond vidareutdelar den under året uppburna avkastningen på sina värdepapper beskattas avkastningen endast hos andelsägarna. Vüljer fonden att lägga avkastningen till egna kapitalet, beskattas avkastningen endast hos fonden. Någon dubbelbeskattningseffekt uppstår alltså inte utan resultatet blir för andelsägaren i stort sett detsamma som om han själv ägt fondens värdepapper.

5.1.4 Beskattning vid avyttring av aktier

Utredningen har, som framgått av det föregående, föreslagit att den vinst som kan uppkomma vid aktiefonds avyttring av aktier skall beskattas enligt realisationsvinstreglerna. Förslaget har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. Några remissinstanser har emellertid förordat att fonden helt eller delvis befrias från skattskyldighet för realisationsvinst. Man har därvid åberopat att vinstbeskattningen medför att andelsägarna blir hårdare beskattade än vid enskilt innehav av aktier. Vid sådant innehav kan nämligen ägaren från vinst på aktier, som innehafts i minst fem år, ställa bottenavdraget om 500 kr. Detta avdrag förlorar sitt värde för förvaltningsföretag eftersom avdraget är detsamma oavsett antalet intressenter i företaget. De remissinstanser som ställer sig negativa till utredningsförslaget framhåller dessutom att realisationsvinstskatten gör det svårt att vid inlösen rätt beräkna fondandelens värde. Beskattningen av realisationsvinster ger upphov till en latent skatteskuld vars storlek ofta är omöjlig att fastställa.

Som jag tidigare framhållit bör aktiefondsverksamhet anses vara av kapitalförvaltande och inte av rörelsedrivande natur. Vinst som ett kapitalförvaltande skattesubjekt erhåller genom att avyttra aktier träffas normalt av realisationsvinstbeskattning. Detta gäller oavsett huruvida kapitalförvaltningen bedrivs av en fysisk person eller av en juridisk person, t. ex. ett investmentbolag. Den fråga som nu skall diskuteras är därför om det finns anledning att vid realisationsvinstbeskattningen behandla aktiefonder förmånligare än andra skattesubjekt.

Jag har i det föregående anfört att det vid utformningen av regler för beskattning av aktiefonder kan finnas anledning att ha som utgångspunkt att sparande i aktiefond skall ge ungefär samma skattemässiga konsekvenser som enskilt sparande. Aktiefonder bör i enlighet härmed befrias från realisationsvinstbeskattning endast om och i den mån en sådan åtgärd behövs för att hindra att andelsägande blir hårdare beskattat än direktinnehav av aktier.

Det synes obestriddigt att viss merbeskattning kan uppkomma i förhållande till enskilt sparande om aktiefond beskattas för realisationsvinst på vanligt sätt. Detta sammanhänger främst med de nuvarande beskattningsreglerna för aktier som innehafts i minst fem år, s. k. femårsaktier. Framstår det inte som sannolikt att sådana aktier avyttrats utan vinst eller med en vinst på högst 5 % av köpeskillingen för aktierna, skall som skattepliktig realisationsvinst räknas 10 % av köpeskillingen. Genom att varje skattesubjekt får åtnjuta endast ett bottenavdrag om 500 kr. träffas en aktiefond av realisationsvinstbeskattning så snart den sammanlagda köpeskillingen på grund av avyttringarna under beskattningsåret överstiger 5 000 kr. Fonden kan visserligen undgå beskattning genom att dela ut den skattepliktiga delen av vinsten, men i så fall

blir vinsten föremål för beskattning hos andelsägarna som inkomst av kapital. Vid direktinnehav kan däremot varje andelsägare sälja femårsaktier för 5 000 kr. per år utan att drabbas av någon realisationsvinstbeskattning.

Vid ett ställningstagande till den aktuella frågan måste emellertid också beaktas att sparande i aktiefond ger delägare påtagliga fördelar jämfört med privata aktieplaceringar. Aktiefondens finansiella styrka möjliggör utnyttjande av ekonomisk expertis samtidigt som utrymmet för förmånliga aktieförvärv ökar. Vidare kan en aktiefond på grund av sin stora aktieportfölj på ett helt annat sätt än en vanlig småsparare utnyttja möjligheterna till kvittning av realisationsvinster mot realisationsförluster. Det finns därför anledning att räkna med att aktiefonder även utan särskilda undantagsregler endast i mindre utsträckning kommer att träffas av realisationsvinstskatt.

Till vad jag nu har anfört kommer att en lindring i realisationsvinstbeskattningen skulle kunna utnyttjas för att åstadkomma opåkallade skattelättnader. En fullständig skattefrihet på detta område skulle t. ex. kunna föranleda en aktiefond att placera sin förmögenhet i lågavkostade aktier eller att systematiskt avyttra aktier just innan utdelning blev tillgänglig för lyftning. Fondens inkomster skulle härigenom bli i huvudsak skattefria och någon beskattning skulle heller inte — såvida fondens inkomster inte utdelades — träffa andelsägarna. Aktiefondens inkomster skulle i detta fall bli föremål för beskattning först när andelsägaren tillgodogjorde sig värdestegringen i fonden genom att avyttra sin andel. Översteg andelsägarens innehavstid fem år skulle dock högst 10 % av köpskillingen behöva tas upp till beskattning.

Jag är mot bakgrund av det anförda inte beredd att föreslå särskilda realisationsvinstbestämmelser för aktiefonder. Beräkningen av aktiefonds skattepliktiga realisationsvinst bör alltså ske efter de regler som gäller för andra kapitalförvaltande skattesubjekt. Skulle realisationsvinstbeskattningen komma att läggas om, kan det bli aktuellt att på nytt pröva frågan.

5.1.5 Skattesats

Utredningen har föreslagit att aktiefonder i fråga om den statliga inkomstbeskattningen skall vara underkastade samma uttagsprocent som aktiebolagen. Även detta förslag har allmänt godtagits vid remissbehandlingen. Det är enligt min mening naturligt att aktiefond, som ju avses skola utgöra särskilt skattesubjekt, inte beskattas lägre än om fonden och det förvaltande bolaget behandlades som ett enda skattesubjekt. Utredningens förslag bör således godtas.

5.1.6 Beskattning av fondbolaget

Utredningen har föreslagit att fondbolagets förvaltning av fonderna skall anses utgöra rörelse. Förslaget har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. En remissinstans har emellertid påpekat att fondbolagens verksamhet i princip inte skiljer sig från innehavarens förvaltning av en större aktieportfölj. Verksamheten inom ett fondbolag kan därför inte anses utgöra rörelse utan bör betraktas som förmögenhetsförvaltning. I enlighet härmed hävdas att mottagna aktieutdelningar bör beskattas som inkomst av kapital.

För egen del anser jag att fondbolagets verksamhet närmast har karaktären av service- eller konsultrörelse. Verksamheten bör därför, som utredningen föreslagit, betraktas som rörelse men av annat slag än penningrörelse. Fondbolagets rörelseintäkter utgörs i första hand av den ersättning som utgår från aktiefonden. Några särskilda skattebestämmelser för fondbolag är inte behövliga.

5.1.7 Beskattningen av andelsägarna

I fråga om fondandelsägarnas beskattning har utredningen föreslagit att utdelningar skall vara att hänföra till intäkt av kapital och att vinst vid inlösen eller försäljning av fondandelsbevis skall beskattas enligt de regler som gäller för beskattning av realisationsvinst. Några remissinstanser anser att den del av utdelning från aktiefond som avser realisationsvinst skall beskattas som inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet hos andelsägarna under det att övrig utdelning tas upp som intäkt av kapital. En remissinstans föreslår att avyttring av fondandel, som innehafts mer än fem år, inte skall föranleda realisationsvinstbeskattning.

Placering av sparmedel i aktiefond är i första hand avsett att vara ett alternativ till banksparande. Med hänsyn härtill är det enligt min mening naturligt att i beskattningshänseende jämställa utdelning från aktiefond med avkastningen på sparandet i bank och följaktligen låta utdelningen bli beskattad i sin helhet i förvärvskällan kapital. En sådan ordning ligger dessutom i linje med förslaget i det föregående att låta aktiefonden få avdrag såsom för räntekostnad för all utdelning till andelsägarna. Det vore däremot klart olämpligt — inte minst av praktiska skäl — att dela upp mottagen utdelning i en "avkastningsdel" och en "realisationsvinstdel". Frågan om realisationsvinstbeskattning hos mottagaren bör avgöras med utgångspunkt endast i fondandelsinnehavet och inte med hänsyn till förhållandena i aktiefonden.

De tillgångar som ingår i aktiefonden är enligt utredningen att anse som fondandelsägarnas gemensamma egendom. Fondandel kan således ses som ett substitut för de i fonden ingående värdepapperen. I likhet med utredningen anser jag därför att avyttring av fondandel skall likställas med avyttring av aktieinnehav. Någon uttrycklig föreskrift om

att inlösen av fondandel i realisationsvinsthänseende är att jämställa med avyttring av fondandel synes inte behövlig.

Den av mig valda metoden för beskattning av aktiefondsverksamhet bygger, som framhållits flera gånger, på principen att intäkter av aktieutdelning m. m. skall beskattas antingen hos aktiefonden eller — om intäkterna vidareutdelas — hos andelsägarna. Mot bakgrund bl. a. härav synes det inte finnas anledning att föreskriva skatteplikt för belopp som utskiftas till andelsägarna i samband med upplösning av aktiefond. Sådant utskiftat belopp bör alltså — oavsett om beloppet avser inbetald insats eller fonderade vinstmedel — vara skattefritt för andelsägaren.

Enligt utredningen bör fondandelsägarna även såvitt avser kupongskatten jämställas med aktier. Jag delar denna uppfattning.

Med hänsyn till innehållet i den nya regeringsformen bör rubriken till kupongskatteförordningen ändras till kuponskattelagen. Även i författningstexten bör ordet "förordning" i förekommande fall bytas ut mot "lag".

5.1.8 Övergångsbestämmelser

Utredningen tar dessutom upp frågor i samband med att ett redan existerande aktiefonds företag går över från stiftelseform eller föreningsform till den i den nu föreslagna lagen föreskrivna aktiebolagsformen. Utredningen påpekar att om i det nya systemet förvaltningen av fond går över från ett fondbolag till ett annat fondbolag eller till förvaringsbanken, övergången i sig inte föranleder några skattekonsekvenser. Fonden utgör nämligen särskilt skattesubjekt och en ändring beträffande vem som handhar förvaltningen påverkar då inte beskattningen. Det framhålls att som utgångspunkt vid beräkning av skattepliktig realisationsvinst och avdragsgill realisationsförlust skall gälla den tidpunkt då ett värdepapper tillförts fonden oavsett om ny förvaltare tillträtt. Enligt utredningen bör samma betraktelsesätt gälla vid övergång från stiftelseform eller föreningsform till aktiebolagsform. Utredningen föreslår därför att sådan övergång inte skall föranleda beskattning och att de värdepapper som härvid kommer att ingå i fonden skall anses förvärvade vid tidpunkt då de tillförts den ursprungliga fonden. Däremot anser utredningen inte anledning föreligga att föreslå att sådan vid taxering till statlig inkomstskatt avdragsgill kommunalskatt, som kan ha påförts stiftelse eller annan förvaltare av aktiefonder före övergången, skall bli avdragsgill för fonden sedan dess förvaltning övergått på ett fondbolag.

Någon invändning mot nu berörda förslag har inte gjorts under remissbehandlingen. Enligt min mening är det naturligt att den omständigheten att ett fondbolag övertar förvaltningen enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna till aktiefondslagen inte utlöser beskattning. Jag anser det vidare klart att tillgång som vid tiden för en sådan övergång

ingår i en fond skall även efter övergången anses ha förvärvats av aktiefonden genom det fång, varigenom den tidigare fonden förvärvat tillgången. I fråga om stiftelse eller annan förvaltare av aktiefond påförd kommunalskatt delar jag utredningens uppfattning att sådant avdrag inte ens till den del det gäller skatt som avser aktiefond skall kunna utnyttjas av fond efter det förvaltningen övergått på fondbolag.

Enligt övergångsbestämmelserna till aktiefondslagen kan tidigare bedriven aktiefondsverksamhet utan hinder av reglerna i den nya lagen bedrivas i oförändrad form till utgången av år 1976. Detta innebär att t. ex. stiftelseförvaltd aktiefondsverksamhet kan förekomma under åren 1975 och 1976. Vid stiftelseförvaltning har enligt praxis stiftelsen — och inte den eller de olika fonderna — ansetts utgöra skattesubjekt. Denna ordning för beskattning av aktiefondsverksamhet bör enligt min mening snarast upphöra. Fr. o. m. 1976 års taxering bör därför även äldre aktiefonder — oavsett förvaltningsform — i princip behandlas på samma sätt som aktiefonder som förvaltas av fondbolag. För att undvika retroaktiv verkan av den höjda skattesatsen m. m. bör dock aktiefond, som år 1976 skall taxeras för ett beskattningsår som påbörjats före den 1 januari 1975, beskattas enligt de äldre reglerna även vid denna taxering. Vid 1977 års taxering bör dock utan undantag de nya reglerna tillämpas.

Aktiefonds avdrag för belopp, som utdelas till andelsägarna, skall enligt mitt förslag anses belöpa på det räkenskapsår till vilket utdelningen hänför sig även om beloppet utbetalas till delägarna först året därpå. Utan särskilda övergångsbestämmelser skulle på grund härav aktiefond, som tidigare yrkat avdrag för utdelning enligt kontantprincipen, kunna gå miste om rätten till avdrag för ett års utdelning. Denna effekt bör undvikas. Aktiefond bör därför vid taxering för det beskattningsår då de nya reglerna första gången skall tillämpas, få åtnjuta avdrag för belopp som under beskattningsåret utbetalats i utdelning till andelsägarna på grund av tidigare års verksamhet. Vid denna taxering kan alltså teoretiskt sett avdrag medges såväl för det löpande beskattningsårets utdelning som för belopp som under beskattningsåret utbetalats på grund av tidigare års vinster. Avdrag på grund av tidigare års verksamhet gäller dock självfallet endast utdelade belopp för vilka avdrag tidigare inte åtnjutits vid taxeringen.

5.1.9 Förmögenhetsbeskattningen

Aktiefondsutredningen har inte föreslagit några särskilda regler i fråga om förmögenhetsbeskattning av aktiefond eller fondandelsägare. Enligt min mening finns det dock anledning — inte minst för att undanröja onödig tvekan — att i författningstexten uttryckligen ange att andel i svensk aktiefond skall behandlas på samma sätt som svensk aktie. Detta föranleder vissa tillägg till 3 och 6 §§ förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

5.1.10 Arvsskatt och gåvoskatt

Utredningen har inte närmare gått in på arvs- och gåvobeskattningen. Även här anser jag dock andel i aktiefond i skattchänseende bör jämföras med aktie.

5.1.11 Ändringar i taxeringsförordningen

Utredningen föreslår att i taxeringsförordningen (1956: 623), TF, skall tas in bestämmelser av innebörd att självdeklaration skall avlämnas för fonderna och att denna skyldighet skall fullgöras av det fondbolag eller den förvaringsbank som handhar förvaltningen. Vidare föreslås att uppgift om erhållen utdelning på fondandel skall lämnas på samma sätt som nu gäller i fråga om aktieutdelning. Förslaget i dessa delar bör genomföras.

TF bör samtidigt ändras i vissa hänseenden som inte har något samband med de tidigare berörda frågorna. Enligt 36 § TF får deklara-tionsskyldig, som inte deklarerat i rätt tid eller på behörigt sätt, anmanas att fullgöra sin deklara-tionsskyldighet. Innan anmaning utfärdas bör enligt samma lagrum den deklara-tionsskyldige, om det kan ske utan olägenhet, på lämpligt sätt erinras om deklara-tionsskyldigheten.

Sedan ett par år tillämpas generellt ett system som innebär att förtryckta deklara-tionsblanketter sänds ut till de fysiska personer som kan antas vara deklara-tionsskyldiga vid förestående taxering. Vidare tillämpas i vissa län den ordningen att juridiska personer, bl. a. aktiebolagen, får särskilt meddelande om sin deklara-tionsskyldighet. I det fall skattskyldiga på angivet sätt redan erinrats om sin deklara-tionsskyldighet är det enligt min mening obehövt med ett särskilt erinringsförfarande innan anmaning utfärdas. I dessa fall innebär erinringsförfarandet en onödig komplikation som därtill försenar taxeringsarbetet. Jag föreslår därför att föreskriften härom i 36 § TF ändras så att erinran får anses fullgjord genom att den deklara-tionsskyldige tillställts förtryckt deklara-tionsblankett eller särskilt meddelande. Även i de fall ofullständig deklara-tion behöver kompletteras bör under angivna förutsättningar anmaning kunna utfärdas direkt.

I TF finns bestämmelser om att taxeringsassistent i vissa fall kan förordnas att biträda taxeringsnämnd. Fr. o. m. den 1 juli 1974 har tjänstebenenämningen ändrats från taxeringsassistent till taxeringsinspektör. Ordet "taxeringsassistent" i TF bör i enlighet härmed bytas ut mot "taxeringsinspektör".

Enligt punkt 4 av övergångsbestämmelserna till TF får länsstyrelsen förordna taxeringskonsulent att biträda taxeringsnämnd i sådant taxeringsdistrikt som avses i 4 § fjärde stycket TF (särskilt taxeringsdistrikt för fysiska personer) intill dess taxeringsassistent förordnats för distriktet. Vad som i nämnda punkt eller i annan författning sägs om taxerings-

assistent bör självfallet i fortsättningen i stället gälla taxeringsinspektör. Taxeringskonsulent bör emellertid kunna förordnas att biträda även nämnd i sådant distrikt som avses i 4 § femte stycket TF (särskilt taxeringsdistrikt för bolag) till dess taxeringsinspektör förordnats för distriktet. En föreskrift härom bör tas in i övergångsbestämmelserna till den nu föreslagna ändringen av TF.

De bestämmelser jag nu föreslagit bör träda i kraft den 1 januari 1975.

5.2 Emissionsstämpel

Enligt 19 § stämpelskatteförordningen (1964: 308), SSF, utgår stämpelskatt vid bildande av aktiebolag och ökning av bolagets aktiekapital. Skattesatsen är 10 öre för varje fullt 10-tal kr. av aktiens nominella belopp, dvs. i princip 1 % av aktiekapitalet. Motsvarande gäller för utfästelse om kommanditdelägars insats i handelsbolag. För obligationer och andra skuldebrev, som ges ut i större antal och uppenbarligen är avsedda för den allmänna rörelsen, utgår enligt 21 § SSF stämpelskatt med 60 öre för varje påbörjat 100-tal kr. av obligationens eller skuldebrevets belopp, dvs. med 0,6 % av lånet. Stämpelskatten för aktier uppgick under budgetåret 1973/74 till 31,3 milj. kr. Stämpelskatten för obligationer var under samma period 9,2 milj. kr.

SSF innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om skatteplikt för andelsbevis i aktiefonder. I praxis har aktiefondsbevis inte ansetts vara skattepliktiga.

Aktiefondsutredningen föreslår inte någon ändring av reglerna rörande emissionsstämpel för aktier och insatser i svenska bolag. Däremot anser utredningen att skatteplikten vid emission av obligationer och därmed jämförliga skuldebrev bör slopas. Vidare föreslår utredningen att den i praxis gällande friheten från emissionsstämpel för fondandelsbevis bör behållas.

Utredningens förslag om avskaffande av stämpelskatten vid emission av obligationer tillstyrks av remissinstanserna. Med hänsyn till nuvarande kapitalmarknadsläge är jag emellertid inte beredd att avskaffa stämpelplikten vid emission av obligationer. Det av några remissinstanser framförda yrkandet om slopandet av emissionsstämpeln för aktier kan jag heller inte ansluta mig till. Däremot är jag ense med utredningen om att det saknas anledning att rubba den i praxis gällande skattefriheten för andelsbevis i aktiefonder.

5.3 Fondstämpel

Vid avyttring av fondpapper utgår stämpelavgift enligt förordningen (1908: 129) om en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpap-

per, FSF. Fondpapper enligt FSF är i första hand aktier och obligationer. Såsom fondpapper räknas inte andelsbevis i värdepappersfonder. Skattesatsen är vid förvärv av obligationer 0,1 % av köpeskillingen och vid förvärv av fondpapper av annat slag 0,3 % av köpeskillingen.

Aktiefondsutredningen anser att frågan om fondstämpeln kommit i nytt läge genom införandet av schablonberäkning av realisationsvinst vid försäljning av aktier som innehafts i mer än fem år. Enligt utredningens mening är den på schablonmässig vinstberäkning grundade aktievinstskatten i viss mån att anse som en kapitalomsättningsskatt. Eftersom fondstämpeln också är en omsättningsskatt anser utredningen det rimligt att låta fondstämpeln ingå i aktievinstskatten. Utredningen föreslår med hänsyn bl. a. härtill att stämpelavgiften vid avyttring av fondpapper avskaffas.

Om fondstämpeln likväl finnes böra behållas bör enligt utredningen författningsbestämmelserna på detta område omarbetas. Utredningen har därför utarbetat förslag till nya författningar i ämnet och därvid föreslagit att bevis avseende andel i svensk eller utländsk aktiefond skall behandlas på samma sätt som aktier.

Förslaget om slopande av fondstämpel har genomgående tillstyrkts av remissinstanserna. En remissinstans, LO, avstyrker dock förslaget.

För egen del vill jag anföra följande. Stämpelavgiften enligt FSF är till sin natur en omsättningsskatt som utgår vid avyttring av aktier och vissa obligationer. Vid beräkning av avgiftens storlek är det betydelseöst om avyttringen skett med vinst eller förlust. Sättet för beräkning av stämpelavgift skiljer sig härigenom på avgörande punkter från beräkningen av skattepliktig realisationsvinst på aktievinster. Enligt min mening har det inte framkommit tillräckligt starka skäl för att slopa stämpelavgiften. Denna bör alltså tills vidare utgå i oförändrad omfattning vid köp och byte av aktier och obligationer.

Jag delar emellertid utredningens uppfattning att — för det fall att systemet med fondstämpel behålls — en modernisering av författningsbestämmelserna är erforderlig. Frågan om fondstämpelns berättigande kan dock komma i ett nytt läge om reglerna i kommunalskattelagen om inkomstbeskattning på grund av avyttring av aktier m. m. förändras. Realisationsvinstkommittén (Fi 1970: 79) avser enligt vad jag inhämtat att lägga fram ett förslag med nya bestämmelser rörande bl. a. aktievinstbeskattningen i början av nästa år. Att dessförinnan genomföra en formell omarbetning av reglerna för uttagande av stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper synes inte lämpligt. Även frågan om andelsbevis i aktiefond bör anses som värdepapper enligt FSF bör enligt min mening tas upp i ett framtida större sammanhang. Någon anledning att ändra FSF föreligger således inte f. n.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),
2. lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,
3. lag om ändring i kupongskatteförordningen (1970: 624),
4. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
5. lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt,
6. lag om ändring i lagen (1941: 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

